



ZPRÁVODAJ

MINISTERSTVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Únor 2002

Ročník XII

Číslo 2

ČASOPIS SE TISKNE NA RECYKLOVANÉM PAPIŘU

OBSAH

Komentář

Jít nad povinnost danou zákonem1

Aktuality

Další dobrovolné dohody podepsány2

Cena zdraví a bezpečného životního prostředí 20013

Česko-francouzský seminář o vytváření soustavy chráněných území NATURA 20004

Spolupráce MŽP a UJEP podepsána4

Festival EKOFILM a Ošklivá krása muréna zvítězily v Berlíně5

Škoda Auto uspěla v ekologickém auditu...5

Zákon o ochraně ovzduší z pohledu obce...6

Z veřejného slyšení k vnějšmu okruhu přes Suchdol7

Vznikla Česká asociace pro udržitelnou dopravu7

Přistoupení České republiky k Evropské agentuře pro životní prostředí.....8

Informujeme

Jaké geneticky modifikované organismy jsou používány v ČR?9

Stav životního prostředí v jednotlivých krajích ČR v roce 2000.....10

Zákon o integrované prevenci znamená revoluci v právní ochraně životního prostředí..12

Jak dál v institucionální transformaci ochrany přírody v ČR14

Veronica o anarchismu17

Spolupráce v oblasti environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty.....18

Oč jde u Nových Mlýnů20

Zákon o hospodaření energií22

Představujeme

K poslání Českého ekologického ústavu...23

Nebezpečný zabiják28



Ministr Miloš Kužvar a prezident stomatologické komory Jiří Pekárek při podpisu dobrovolné dohody o omezování zatížení životního prostředí rtutí

Foto F. Hrdlička

Jít nad povinnost danou zákonem

V polovině prosince jsem podepsal se zástupci představenstva Českého sdružení výrobců a dovozců přenosných baterií Dobrovolnou dohodu o zpětném odběru přenosných baterií. Bylo to v návaznosti na zákon 185/2001 Sb., zákon o odpadech, který vstoupil v platnost v lednu letošního roku. Zpětný odběr vyplývá ze zákona - od 23. února 2002 bude povinný, v návaznosti na nařízení vlády č. 31/1999. Na uzavřené dobrovolné dohodě je důležité to, že zákon sám nezaručí zpětný odběr a materiálové využití. V prvním bodě dobrovolné dohody je uvedeno, že v roce 2002 České sdružení výrobců a dovozců přenosných baterií zaručí zpětný odběr celkem 120 tun, a v roce 2006 se bude 50 % odebraných baterií recyklovat. Ročně se u nás uvede na trh 73 milionů článků, což je 1200 - 1880 tun. Evropská unie doporučuje, abychom u nás měli ročně zajištěn zpětný odběr aspoň 1000 tun za rok (a máme na to jedno z přechodných období). „Baterkáři“ zde šli nad povinnost danou zákonem a já jsem tomu upřímně rád. Jednak zde bude nižší toxicita komunálního odpadu, za druhé v případě materiálového využití budeme využívat doma existujících materiálů a za třetí je to pozitivní i z hlediska nárůstu počtu pracovních míst.

Druhá podepsaná dobrovolná dohoda se týká zubařů – podepsala ji se mnou stomatologická komora zastoupená prezidentem doktorem Pekárkem. Zhruba tři čtvrtiny kilogramu kalů vyprodukovaných v zubařské ordinaci za rok obsahuje i vzácné kovy, včetně zlata. Zatím se tyto kaly vyvázejí za hranice, což je

pochopitelně nesmysl, protože drahé kovy nezůstanou v České republice. Účinnost odlučování nebezpečných látek bude činit 95 %. Pokud se totiž dostal odpad ze zubařských křesel do kanalizace, tak čistírenské kaly v řadě případů nebyly využitelné v zemědělství právě

pro vysoký obsah těžkých kovů. Dobrovolná dohoda tedy významně přispěje k ochraně vod.

RNDr. Miloš Kužvart,
ministr životního prostředí

Další dobrovolné dohody podepsány

Ve čtvrtek 13. prosince 2001 podepsal ministr životního prostředí RNDr. Miloš Kužvart dvě dobrovolné dohody se zástupci profesních sdružení. Institut dobrovolných dohod je v rámci EU doporučovaným nástrojem k prosazování určitých cílů Společenství.

Dobrovolná dohoda o zpětném odběru přenosných baterií

Spolu s ministrem Kužvartem dohodu podepsali zástupci představenstva **Českého sdružení výrobců a dovozců přenosných baterií – ČSVDPB (Sdružení)** se sídlem ve městě Slaný – Ing. Jiří Opletal a Ing. Václav Bazala. Toto Sdružení bylo založeno v říjnu roku 1999 následujícími společnostmi:

Bateria Slaný CZ, s.r.o.
GILLETTE CZECH, s.r.o.
PANASONIC CZECH REPUBLIC, s.r.o.
Philips Česká republika s.r.o.
RALSTON ENERGY SYSTEMS, spol. s r.o.
SANYO Energy (Europe) Corporate GmbH
VARTA Garatebatterie GmbH.

V srpnu roku 2001 byla za dalšího člena Sdružení přijata společnost EMOS spol. s r.o.

Sdružení je dobrovolná, nezávislá, zájmová organizace výrobců a dovozců přenosných baterií a akumulátorů. Ve své činnosti se řídí stanovami, nejvyšším orgánem je valná hromada a v období mezi jednotlivými valnými hromadami řídí činnost Sdružení představenstvo. Sdružení ve své činnosti vychází ze zkušeností Evropského sdružení přenosných baterií (European Portable Battery Association – EPBA). V mezinárodním kontextu se proto používá i zkratka CPBA (Czech Portable Battery Association). Dle výzkumů marketingových společností patří členům Sdružení **85 – 90 % trhu** se spotřebitelskými bateriemi.

Sdružení reprezentuje zájmy a názory svých členů v jednáních s orgány státní správy a dalšími subjekty, podílejícími se na legislativním procesu vytváření nových právních předpisů, nejen na národní, ale i na mezinárodní úrovni. Činnost Sdružení je v souladu se Zakladatelskou listinou zaměřena zejména na tyto oblasti:

- sjednocování dílčích zájmů členů a jejich koordinace,
- harmonizace technických norem a požadavků EU s předpisy platnými v ČR,
- prosazování a obhajování zájmů, požadavků a potřeb členů Sdružení a dalších subjektů podnikajících v dané oblasti v dialogu se státní správou na všech úrovních,

- usilování o vytvoření stabilního a nediskriminačního podnikatelského prostředí ČR, založeného na jasně formulované legislativě,
- příprava urychleného přijetí právních norem Evropské unie v dané oblasti v ČR,
- podpora a rozvoj odborného školství z hlediska potřeb členských subjektů sdružení,
- naplňování zákona o odpadech, zejména části týkající se sběru a likvidace přenosných baterií a akumulátorů a budování systému směřujícího k transparentnímu nakládání s tímto druhem odpadu.

V současné době se Sdružení intenzivně zabývá především tím, jak efektivně a s maximálním celospolečenským přínosem naplnit povinnosti, jež vycházejí z § 38 zákona o odpadech, který byl schválen Parlamentem ČR v květnu loňského roku. Tato norma stanoví seznam výrobků, na něž se vztahuje povinnost zpětného odběru po ukončení životnosti daného zboží. Patří mezi ně také elektrické akumulátory, galvanické články a baterie.

Dobrovolná dohoda k omezování zatížení životního prostředí rtuťí ze stomatologických zdravotnických zařízení

Na základě jednání prezidenta **České stomatologické komory** (dále jen ČSK) MUDr. Jiřího Pekárka a viceprezidenta ČSK MUDr. Pavla Chrze s ministrem životního prostředí RNDr. Milošem Kužvartem došlo k uzavření této dobrovolné dohody, která spojuje požadavky našeho nového **zákona o vodách s požadavky EU**. Dohodu spolu s ministrem Kužvartem podepsal prezident ČSK MUDr. Jiří Pekárek.

Přijetím nového vodního zákona č. 254/2001 Sb. byla rozšířena povinnost žádat o povolení k vypouštění odpadních vod i na případy vypouštění odpadních vod s obsahem zvláště nebezpečné látky do kanalizací. V oblasti zdravotnictví se tento nový požadavek dotkne zejména stomatologických zařízení, která zpracovávají **zubní amalgám**.

Aby se předešlo věcně neúčinným a nákladným měřením obsahu rtuťi v odpadních vodách a instalaci nevyhovujících čistících zařízení, je pro stomatologická zdravotnická zařízení zavedena v zemích EU **povinnost vybavit je odlučovači amalgámu** s předepsanou účinností (zpravidla min. 95 %) jako postačující opatření pro vydání povolení k vypouštění do kanalizace.

ČSK vyjádřila připravenost realizovat v postupných krocích **do roku 2005** vybavení všech stomatologických pracovišť odlučovači amalgámu s min. účinností 95 %, což si vyžádá při průměrné ceně jednoho odlučovače **50 000 Kč** náklady v celkové výši 400 mil. Kč. Realizace těchto opatření není z ekonomických ani technických důvodů možná ode dne platnosti zákona 254/2001 Sb., tj. 1. 1. 2002.

V České republice je cca 6 000 stomatologických zdravotnických zařízení s více než 8 000 jednotlivých pracovišť, kterých se toto ustanovení dotkne. Tato zařízení jsou situována v objektech, které vlastní nebo spravuje ve většině případů jiný subjekt než provozovatel stomatologické praxe. Opatření vodního zákona jsou tak směřována především na tyto majitele objektů, a nikoliv na vlastní původce znečišťování.

Omezování vnosu a postupná eliminace rtuti ve vztahu k hydrosféře je požadováno rovněž legislativou EU, a to směrnicí 76/464/EHS o znečištění způsobeném určitými nebezpečnými látkami vypouštěnými do vodního prostředí Společenství, a zejména návaznou dceřinou směrnicí 84/156/EHS o mezních hodnotách a jakostních cílech pro vypouštění rtuti z jiných odvětví než je elektrolytická výroba chloru a alkalických hydroxidů. Tato směrnice požaduje mj. i zpracování programů opatření k omezování a eliminaci rtuti z malých a rozptýlených zdrojů, což je právě případ stomatologických praxí.

Rtutí je rovněž definována jako prioritní nebezpečná látka v příloze X směrnice 2000/60/ES stanovující rámec činnosti Společenství v oblasti vodní politiky (Rámcová směrnice voda), kde je pro tyto látky stanoven požadavek jejich eliminace z hydrosféry do roku 2020.

Z věcně technického hlediska se jedná o **zachycování částic amalgámu** (slitina rtuti a stříbra

s obsahem cca 30 % rtuti), které jsou suspendovány v odpadních vodách ze stomatologických zdravotnických zařízení a spolu s nimi vypouštěny do kanalizace. Rtutí v této formě je za obvyklých podmínek jen velmi omezeně rozpustná ve vodní fázi, ale suspendované částice jsou unášeny kanalizační sítí, kde způsobují kontaminaci usazováním na stěnách a v konečné fázi kontaminují čistírenský kal, čímž je znemožněno jeho žádoucí využívání v zemědělství a naopak kaly je nutno nákladně likvidovat jako nebezpečný odpad se všemi potenciálními riziky.

Suspendované částice mají pestré granulometrické složení od hrubých částic až po velmi jemné, vzniklé odvtvááním a broušením zubních výplní. Hrubé částice lze jednoduše odlučovat zařazením jednoduchých prostředků (sítka) do proudu odpadní vody. Tato zařízení jsou obecně používána prakticky u všech stomatologických pracovišť. Odlučovače pro zachyt jemných částic jsou však v současné době součástí pouze omezeného počtu (několik set) modernějších stomatologických pracovišť. Dořešení právě tohoto aspektu je jedním z cílů navrhované dobrovolné dohody.

Navrhovaná dohoda přispěje k dořešení zachytu rtuti ze stomatologických zdravotnických zařízení a napomůže vodoprávním úřadům při zavádění nových ustanovení zákona č. 254/2001 Sb. do praxe. Dohoda a její uplatňování dle harmonogramu do roku 2005 přispěje jako relevantní opatření k implementaci a prosazování směrnice ES v rámci programů opatření a v duchu závazků ČR přijatých v rámci negociačních jednání o uzavření kapitoly 22 Životní prostředí na jaře tohoto roku.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Business Leaders Forum vyhlásilo 11. ročník prestižní soutěže

Cena zdraví a bezpečného životního prostředí 2001



BUSINESS LEADERS FORUM

Cena zdraví a bezpečného životního prostředí je příležitostí pro kteroukoli organizaci, která **kladně ovlivňuje životní prostředí ve svém okolí**, např. průmyslové podniky, chemické společnosti, distribuční firmy či zastupitelstva. Cenu obdrží společnost, jejíž činnost vedla k nejlepšímu měřitelnému zlepšení životního prostředí, zdraví zaměstnanců či obyvatel v jejím okolí. Vyloučeny ze soutěže jsou projekty realizované pod hrozbou restrikce či penále anebo z nutnosti plnění legislativy.

Účastníci soutěže musí uvést jednu konkrétní akci, investici či jiné zlepšení ukončené v roce 2001, které vedlo k prokazatelnému přínosu ke zdraví a lepšímu životnímu prostředí, včetně konkrétně měřitelných přínosů a finančních nákladů. Uzávěrka soutěže byla bohužel již 31. ledna 2002 a vzhledem k výrobním lhůtám o ní Zpravodaj nemohl informovat s předstihem. Přihlášené projekty budou posouzeny komisí složenou z významných odborníků

v oblasti životního prostředí. Slavnostní předání ceny bude na jaře roku 2002 na vysoké společenské úrovni za účasti předních představitelů průmyslu a obchodu.

Cenu vítězi v posledních letech předal britský velvyslanec David Broucher. Ministr životního prostředí ČR Miloš Kužvart převzal záštitu nad posledními ročníky.

Nejlepší projekty budou porotou nominovány do Evropské ceny pro trvale udržitelný rozvoj, pořádané Evropskou komisí. Vyhlášení této ceny proběhne v říjnu 2002 ve Španělsku.

Mezi firmy, které doposud získaly ocenění, patří Komtesa Kutná Hora, Třínecké železářny, Fiomo Praha, Synthesia Pardubice, Vítkovice, Barum Continental Otrokovice, Kovohutě Příbram, Česká rafinérská, Elektrárny Opatovice či Komutex. Zvláštní ocenění obdržela ZŠ Molákova, Škola Mesit a Karviná 2000, Městský úřad Frýdlant nad Ostravicí či Veskom spolu s Obecním úřadem Borová Lada.

Více informací můžete nalézt na adrese <http://www.blf.cz>.

(Pla – podle materiálů Business Leaders Forum)

Česko-francouzský seminář o vytváření soustavy chráněných území NATURA 2000

Jedním z nejdůležitějších závazků, vyplývajících pro členské státy Evropské unie (EU) přímo ze zákonodárství Evropských společenství (ES) na ochranu přírody, zůstává vytváření a následná řízená péče o soustavu chráněných území NATURA 2000. Jejím cílem je **ochrana nejvíce ohrožených druhů planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů a přírodních stanovišť (biotopů) v celé EU**. Při tom by mělo docházet k sladění oprávněných, vědecky podložených zájmů péče o přírodní dědictví s dosavadním způsobem hospodaření a využívání území včetně soukromých pozemků. První krok k vybudování zmiňovaného systému představuje určení lokalit, klíčových pro skutečně účinnou ochranu druhů nebo biotopů, významných z hlediska ES. Bez aktuálních kvantitativních údajů o rozmístění, rozloze, stupni ohrožení a hlavních ohrožujících činitelích chráněných typů přírodních stanovišť a o rozšíření, početnosti a vývojových trendech obdobně chráněných rostlinných a živočišných druhů není kvalifikovaná identifikace lokalit, zařazených do soustavy NATURA 2000, dost dobře myslitelná.

Francie patří k členským státům EU, které k vytvoření soustavy NATURA 2000 přistoupily skutečně zodpovědně. Proto byla uvedená problematika zařazena mezi priority i při naplňování dohody o spolupráci v oblasti životního prostředí mezi Francií a ČR, podepsané 21. června 1991.

Ve dnech 5. – 6. listopadu 2001 uspořádala Agentura ochrany přírody a krajiny ČR z pověření Ministerstva životního prostředí pracovní seminář **Zkušenosti s vytvářením soustavy ES NATURA 2000 ve Francii a ČR, zejména v lesních ekosystémech**. V úvodní části představili pracovníci Národního přírodovědeckého muzea Paříž a Národního úřadu pro lesy Toulouse zatímtní zkušenosti

státní správy a odborných institucí s přípravou návrhu, která území, významná nejen pro Francii, ale i celou EU, zařadit do připravované soustavy NATURA 2000. Ministerstvo územního plánování a životního prostředí svěřilo přípravu soustavy NATURA 2000 Národnímu přírodovědeckému muzeu a svému poradnímu orgánu – Národní radě pro ochranu přírody. Činnost světově proslulého pařížského pracoviště zdaleka přesahuje aktivity běžného muzea. Vlastní přírodovědeckou činnost, k níž slouží mj. řada moderně a nákladně vybavených labora-

toří a terénních stanic, totiž doplňují rozsáhlé výukové a vzdělávací programy včetně postgraduálních kursů a Národní přírodovědecké muzeum působí jako odborná instituce hned pro tři ministerstva.

Pracovníci AOPK ČR seznámili francouzské kolegy s přípravou odborných podkladů pro vytvoření soustavy NATURA 2000 v ČR. Jednotlivé referáty se zaměřily na cílové druhy a biotopy a na zpracování údajů a péči o data o těchto organismech a typech přírodních stanovišť. Zahraniční hosté ocenili zejména snahu MŽP a AOPK ČR neopakovat chyby některých současných členských států EU a připravit návrh soustavy NATURA 2000 na základě odpovídajících odborných podkladů, které by obstály i při opo-
nentuře nezávislými odborníky v ČR a vědeckými institucemi ES.

Terénní exkurze směřovala do bývalé honitby českých králů – Chráněné krajinné oblasti a biosférické rezervace Křivoklátsko. Francouzští experti měli během ní možnost diskutovat i praktické otázky péče o lesní ekosystémy.

RNDr. Jan Plesník, CSc.,

RNDr. František Pojer,

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

Spolupráce MŽP a UJEP podepsána

Dne **21. 12. 2001** podepsali ministr životního prostředí RNDr. Miloš Kužvart a rektor Univerzity Jana Evangelisty Purkyně (UJEP) v Ústí nad Labem doc. PhDr. Zdeněk Havel, CSc., **Dohodu o vzájemné spolupráci**. UJEP byla založena v roce 1991. Jednou z jejích fakult je i **Fakulta životního prostředí**, která je jedinou fakultou v České republice zaměřenou výhradně na životní prostředí.

Dohoda obsahuje závazky obou stran k úzké spolupráci v oblasti vědecko-výzkumné a publikační, rozvoje výuky a výchovy studentů v environmentálně orientovaných disciplínách. Dohoda podporuje intenzivní výměnu informací a konzultace mezi oběma institucemi. Univerzitě by měla dohoda pomoci zkvalitnit výuku pro-

střednictvím spolupráce a vzájemné výměny informací mezi odborníky z MŽP a UJEP. Slibují si od ní mimo jiné zadávání témat pro studenty v těch oborech, které jsou skutečně zapotřebí. Ministr Kužvart naopak doufá, že akademická sféra pomůže při vypracování strategie životního prostředí ČR, která by měla být prezentována v září v Johannesburgu. „*Je to první smlouva MŽP s univerzitou, i když s mnoha dalšími univerzitami úzce neformálně spolupracujeme*“, poznamenal při podpisu ministr Kužvart.

Mimochodem, absolventi Fakulty životního prostředí UJEP (celkem zde studuje 500 studentů) nemají problémy se sháněním zaměstnání, je o ně na trhu práce zájem.

Pla

Festival EKOFILM a Ošklivá kráska muréna zvítězily v Berlíně



Ve dnech 3. – 5. prosince 2001 proběhl v Berlíně mezinárodní festival festivalů o životním prostředí ECOMove. Letos se konal poprvé a byl skutečně soutěžní přehlídkou nejlepších filmů ze šesti mezinárodních ekologických festivalů pořádaných na evropském kontinentu, a to **Ambiente** (Portugalsko), **Envirofilm** (Slovensko), **Green Vision** (Rusko), **Ökocomedia** (Německo), **Prix Leonardo** (Itálie). Českou republiku zastupoval českokrumlovský **Ekofilm**, který je svým 27. ročníkem také nejstarším evropským festivalem.

Do soutěže každý z festivalů přihlásil třináct nejlepších snímků z posledních tří let, ze kterých výběrová komise nominovala 18 do hlavní berlínské soutěže. Festival Ekofilm měl v nominaci dva české snímky - Zubatá (režie Hugo Habrman) a Ošklivá kráska muréna (režie Steve Lichtag), dále rakouský snímek Život za královnu a švédský Smrt bizona.

Porota, v níž byl mimo jiné německý ministr životního prostředí Jürgen Trittin, pak rozhodla o udělení hlavních cen ve třech kategoriích, z nichž každá byla dotována částkou 5000 eur. **Cenu za nejlepší film v kategorii dokumentů získal český snímek Ošklivá kráska muréna režiséra Steve Lichtaga**, zatímco další dvě hlavní ceny v kategoriích hraných filmů a snímků s volnou tematikou putovaly do Indie a Gruzie.

Festivalu ECOMove a udělení cen v Berlíně se za Ekofilm zúčastnili: Ing. František Urban, ředitel festivalu, Mgr. Marta Nováková, ředitelka odboru pro styk s veřejností (MŽP), RNDr. Jitka Radová, dramaturg festivalu (MŽP), Ing. Jaroslav Stoklasa, CSc., předseda výběrové komise a člen poroty Ekofilmu a tvůrce Steve Lichtag, Hugo Habrman a Radan Vašulín.

„*Fantastický moment*“, vyjádřil své pocity po udělení ceny Steve Lichtag. Ocenění z berlínské přehlídky považuje za prestižní záležitost, neboť jde o „festival festivalů“. Ošklivá kráska muréna vypráví o neobvyklém sblížení mořské ryby s člověkem. Jak říká režisér, chtěl ukázat, že lze žít v harmonii i s těmito nebezpečnými tvory. Lichtag, který žil 14 let v Americe, natočil film na východním pobřeží Floridy. Dva měsíce trvalo, než se s murénou podařilo navázat kontakt a než začala „spolupracovat“. Snímek už získal i ocenění z jiných přehlídek, včetně českokrumlovského festivalu.

Festival ECOMove vznikl z iniciativy organizace Royal Awards Foundation sídlící v Kodani a šest festivalů se spojilo, aby ukázalo nejlepší snímky v jedné soutěži. Německá metropole ji má hostit každé dva roky a v mezidobí se uskuteční vždy v jiném městě. Příští rok se plánuje v jihoafrickém Johannesburgu.

zpráva ČTK a Jitka Radová, MŽP

Škoda Auto uspěla v ekologickém auditu

Jako první v koncernu Volkswagen absolvovala společnost Škoda Auto a všechny její závody a klíčové provozy úspěšně integrovaný audit v oblasti systémů řízení kvality a ochrany životního prostředí podle mezinárodních norem EN ISO 9001: 2000 a EN ISO 14 001: 1996. Certifikáty získané od renomované mezinárodní auditorské firmy potvrdily, že Škoda Auto produkuje kvalitní a k životnímu prostředí šetrné automobily.

Certifikační osvědčení převzal 17. 12. 2001 předseda představenstva Ing. Vratislav Kulhánek a dále představitelé odpovědní za oblast technického vývoje, za oblast prodeje a marketingu, vedoucí všech tří výrobních závodů v Mladé Boleslavi, Vrchlabí a Kvasinách a vedoucí dvou dalších závodů.



Ing. Kulhánek připomněl, že od 1. 6. 2000 byl v podniku zaváděn systém ekologického řízení spojený se systémem řízení kvality. „*Integrovaný systém řízení zajišťuje optimalizaci managementu Škoda Auto a všech procesů vedení a kontroly společnosti s cílem zvýšení produktivity práce a snížení nákladů*“, zdůraznil V. Kulhánek.

Člen představenstva Škoda Auto Karl-Günter Büsching odpovědný za výrobu a logistiku připomněl, že zhruba 10 % z celkových 75 miliard Kč, které Škoda Auto investovala v letech 1991 až 2000, bylo spojeno s ochranou životního prostředí. „*Škoda Auto chce být svým šetrným přístupem k životnímu prostředí příkladem pro další české podniky, mj. také s ohledem na potřeby transformace České republiky do Evropské unie.*“

(z tiskové zprávy Škoda Auto)

Zákon o ochraně ovzduší z pohledu obce

Ministr Miloš Kužvart a ředitelka odboru ochrany ovzduší MUDr. Eva Rychlíková vysvětlovali před vánočními novinářům na tiskové konferenci, co bude znamenat nový zákon o ovzduší pro normální občany, tedy pro každého z nás.

Ministr Kužvart: „Nový zákon o ochraně ovzduší je provázen celou řadou „hlubokých nedorozumění“ - jak by řekl prof. Klaus. S tím, jak postupuje reforma veřejné správy a spousta pravomocí dostávají kraje, tak i tento zákon předává mnoho pravomocí krajům a obcím. A v tom je možná mnoho nedorozumění, když vidíme třeba zahrádkáře, jak říká „přece mi nemůže nikdo zakazovat pálit listí či klestí, vždyť to se dělalo vždycky“. Ano, ale nyní se o tom bude rozhodovat na úrovni obce.“

Ředitelka Rychlíková: „Zákon upravuje velké věci, jako je EU či mezinárodní smlouvy, ale i místní záležitosti, kdy svěřuje pravomoci obcím a zdůrazňuje tak, že problém se má řešit tam, kde vzniká, a nikoli z nějakého ministerstva či jiného úřadu. Mnoho věcí tedy bude moci řešit přímo starosta, který dostane páku na nepravosti, které páchají „jeho“ občané. Stížnosti „sousedův komín nám kouří pod okny, nevíme, co s tím, naše děti jsou z toho pořád nemocné“ dříve nebylo možné řešit. Nyní obec získá možnost řešit tyto malé, ale z pohledu občana důležité problémy.“

Nikde nebude moci vnikat lidem do soukromí. Pokud ale bude docházet ke znečišťování ovzduší **černým dýmem** či **nepříjemným zápachem** a bude to předmětem stížností obyvatel, bude mít starosta možnost tu záležitost prošetřit jednoduchým ohledáním, kdy zjistí, jak moc černý dým z komína vychází či sledováním zápachu kolem zdroje, a to buď prostřednictvím zkušených osob s autorizací nebo občanů, kterých se bude dotazovat, a poté bude moci uložit pokutu za špatné provozování malého zdroje.

Na **zjišťování kvality dýmu** existuje velmi jednoduchý způsob, který může zajistit každá obec. Je starý zhruba sto let, kdy pan Ringelmann vymyslel „okometrické“ hodnocení tmavosti kouře. Jde vlastně o pravitko z umělé hmoty se čtyřmi okénky, pomocí něhož se srovnává tmavost kouře se srovnávacími standardy. Starosta - či spíše jím pověřený úředník - přijde, porovná tmavost kouře a hned ví, zda komín dýmá nad míru či nikoli. Dělá se to v určitých časových intervalech během dne a na konci dne lze říci, co se s komínem děje. Kontrolovat tmavost dýmu není skutečně žádný problém, je to známý způsob, ale dosud nebyl žádným zákonným způsobem zohledněn a nebylo možné ho používat.

Druhou věcí je **obtěžování zápachem**. Často býváme napadáni, že to je záležitost subjektivní, ale nebezpečné látky člověk vnímá vždy negativně - je tak prostě vybaven do života. Existují objektivní metody, jak nadměrné obtěžování zápachem zjistit. Obtěžování se musí dít víc než 2 % sledované doby a osob, které jsou obtěžovány, musí být víc než 5 % ze sledované populace. To znamená, že občané v lokalitě dostanou dotazníky, které v pravidelných intervalech vyplňují, a posléze se provede statistické vyhodnocení a zjistí se, zda občané byli nadměrně obtěžováni či nikoli. Dobře se tak dá zjistit třeba spalování PVC, kdy obtěžuje unikající chlór. Metodu lze

užít i při hodnocení zemědělských objektů či ve městech s chemickým průmyslem, kde často k pachovému obtěžování dochází, ale přitom je tento zápach běžnými způsoby neměřitelný. Momentálně se tato metoda používá k objektivizaci zápachů, které odcházejí z Čech do Německa, kde 11 000 německých občanů podepsalo petici, že jsou obtěžováni zápachem a že s tím Češi musí něco udělat.

Objektivizace zápachu se konkrétně dělá dvěma způsoby: prvním je, že do sledované lokality v určitých intervalech chodí parta čičačů, provádí sledování a zapisuje, a pak se údaje za určitý čas vyhodnocují. Nebo se to děje použitím vybraného „čichového panelu“, tedy že se vybere každý desátý člověk, který v lokalitě bydlí. Tito lidé pravidelně vyplňují dotazníky o situaci, jak ji vnímají a zda je to obtěžuje. Měří se minimálně 10 měsíců, pak se dotazníky seberou a vyhodnotí. Dobře to funguje u malých zdrojů v obytné zástavbě, třeba když je v panelovém domě pekárna, kterou obyvatelé vnímají čímž negativně.

Akceptujeme zde normy, které už fungují v Německu, čili jen zde přenášíme zahraniční zkušenosti do našich podmínek. Bude to ošetřovat i evropská norma pro sledování zápachu.

Zákon umožňuje určitou **flexibilitu** v konání obce. Např. obec může stanovit, za jakých podmínek je možné spalovat věci na volném prostranství, případně to může zcela zakázat. Stejně tak obec může zakázat svým nařízením spalování uhelných kalů, které jsou v malých zdrojích velkým zdrojem prachu. Za spalování listí bude mít obec možnost dát sankci podle přestupkového zákona (sankce zde činí 500 až 150 000 Kč). Bude na obci, jak si to svou vyhláškou upraví.“

Ministr Kužvart: „Snahou předkladatele je, aby se chránilo ovzduší v té nejcitlivější rovině do 2 m výšky. Zde mohou být dva pohledy. První ultraliberální: každý si za svým plotem může dělat cokoli, a vy mu do toho nemáte co mluvit, jen si spokojeně dýchat veškeré dioxiny a smrady apod. Druhý pohled je, že obec v rámci svých možností a podmínek upraví tyto věci obecním předpisem, který bude mít v rámci přestupkového zákona i určité možnosti sankcí. Je to pokus ze strany předkladatele, tedy MŽP, dát obcím do rukou konkrétní nástroj, jak chránit ovzduší před některými pro všechny.“

Často se tvrdí, že jdeme daleko nad požadavky Evropské unie - jenže třeba v Německu systém rozlišování tmavosti kouře mají. Nebo další námitkou je, že úprava může být zdrojem šikanování ze strany starosty vůči jemu neoblíbenému sousedovi - ale u všech těchto řízení či rozhodnutí je možnost dovolání u soudu a lze doložit, že ten a ten zdroj nepoužívá ke spalování např. komunální odpad. Je to nabídnutá ruka vůči starostům a je na nich, zda nabízených možností využijí.“

Pla

Z veřejného slyšení k vnějšímu okruhu přes Suchdol

V rámci EIA úseku vnějšího okruhu Prahy Ruzyně – Březiněves se dne 6. 12. 2001 konalo veřejné slyšení, na němž se veřejnost mohla vyjádřit k dokumentaci vlivů na životní prostředí (vypracovala Ing. M. Hrdlovcová a kol.) a zejména k posudku na tuto dokumentaci včetně návrhu stanoviska MŽP (vypracoval RNDr. R. Vyhnánek, CSc., z Českých Budějovic a kol.). Jedenáctihodinovou diskusi, která se protáhla až do noci ze 6. na 7. 12., řídil a vcelku i uřídil RNDr. M. Macháček z Jihlavy.

Územní rezerva pro vnější okruh trasy, kterou prosazují radní velké Prahy i radnic Praha 6, 7, 8 a 13 a která rozděluje šestitisícovou městskou část Praha 6 – Suchdol na dvě části, pochází z roku 1934. Tehdy byl ale Suchdol asi pětínový, mimo trasu a hlavně nikdo netušil, co jednou auta dokáží. V 80. letech se plánovala trasa po severním okraji Roztok u Prahy. Když ji počátkem 90. let pražští radní doplnili o dálniční křižovatku vedoucí až do centra Roztok, vypuklo vzbouření ve městě a trasa padla. V letech 1994 – 95 pražští radní prosazovali povrchové vedení vnějšího okruhu Prahy přes Suchdol s přivaděčem buď přes horní Lysolaje nebo po východním okraji Suchdola (trasa Rybářka). Obě ohrožené městské části takové řešení pochopitelně odmítaly.

Financování vnějšího okruhu ze státního rozpočtu MŽP podmínilo provedením EIA trasy. EIA z roku 1999 měla hrubé závady. MŽP vrátilo její dokumentaci k přepracování a mimo jiné si vymínilo zpracovat EIA na pět variant. Dokumentace vlivů shledala trasu „T“ jako nesplňující zadání z dopravního hlediska. Dvě střední trasy vyšly podstatně hůř než z hlediska životního prostředí šetrná trasa Ss (sever – od slánské dálnice se odpojuje u Tuchoměřic, Vltavu přechází vysokým mostem severně od Řeže a jižním ochranným pásmem národní přírodní rezervace Větrušická rokle) a trasa J (jih – od Ruzyňské křižovatky vede kolem Horoměřic, Suchdol rozděluje na jednu a dvě třetiny, Vltavu překonává přes přírodní památky Sedlecké skály a Zámky, kde devastuje i část slovanského hradiště, ničí i část Drahaňské rokle, než se poblíž Starých Dáblů napojí na dálnici D 8). I když je proti starším projektům zamýšlena jen povrchová výstavba s následným zakrytím, dokumentace vlivů i posudek na ni ji označují za ještě přípustnou v těsné blízkosti limitů EU.

Nepřekvapuje, že veřejné slyšení bylo dosti náročné a ne příliš věcné, že 10 let ignorování suchdolských si někdy i dost nevybíravě vylévali své srdce, že někteří účastníci (pražský radní Kovařík, starosta

Prahy 6 Bém, starosta Horoměřic – všichni ODS) svým cynismem přilévají olej do beztak přetopeného kotle. Jako technické poznámky, reálně však koreferáty, padaly občas i nadávky. Na facky našťestí nedošlo. Moderátor to rozhodně neměl lehké.

Hlavním úkolem veřejného projednání je shromáždit a poté vyhodnotit všechny námítky proti posudku na dokumentaci vlivů na životní prostředí včetně návrhu stanoviska MŽP. Rozhodují názory, nikoliv počty hlasů. Skandalizování suchdolských četnými novináři, sbírání petic za vedení okruhu přes Suchdol u občanů, kteří by stavbou nebyli poškozeni, či svážení tleskačů na jednání v aule Zemědělské univerzity v Suchdole sice prodloužilo a zdramatizovalo jednání, ale výsledky by nemělo ovlivnit.

Dokumentace vlivů na životní prostředí vnějšího okruhu Prahy a posudek na ni byly částečně zpochybněny. Zpochybněno bylo dodržení imisních norem EU pro exhalace a hluk. Nad Suchdolem je totiž významná letová dráha nedalekého letiště v Ruzyni a jak exhalační, tak hluková zátěž z aut a z letadel se musí počítat, a to i když neexistuje metoda. Ředitelka odboru ochrany ovzduší MŽP MUDr. Rychlíková dala kritikům za pravdu. Sůl ze solení proti sněhu má být sváděna do Vltavy, Čimického a Drahaňského potoka, přičemž Drahaňský potok je již dnes zasolený na úroveň platného limitu. Není zvládnut prach z provozu aut, který se má svádět do nádrže v centru Suchdola. Ta by za sucha prášila. Tvzení, že archeologům nevadí zničení části hradiště Zámky, neznělo přesvědčivě. Zatímco trasa Ss přetíná přírodní park Dolní Povltaví v délce asi 400 m, trasa J přetíná přírodní park Drahaň – Trója v délce asi 1 600 m.

Mně v procesu EIA vadilo nepřipuštění alternativy DUA, která, na rozdíl od hodnocených variant, nepotřebuje ani vnější okruh přes Suchdol, ani mimořádně devastující karlovarskou radiálu, ani spojnicí Bohnice – Podbaba přes přírodně cennou Trojskou kotlinu mezi ZOO a Botanickou zahradou.

Ing. Jan Zeman, CSc.,
ČEÚ

Vznikla Česká asociace pro udržitelnou dopravu

Dne 10. 12. 2001 bylo zaregistrováno nové sdružení s názvem **Česká asociace pro udržitelnou dopravu** (ČAUD). Asociace je neziskovou organizací, sdružuje občany, fyzické i právnické osoby usilující o trvale udržitelnou dopravu. Rozdělena je do **šesti odborných sekcí** – Nezávislá elektrická doprava, Závislá městská elektrická doprava, Příměstská železniční doprava, Plynové motory,

Kapalná obnovitelná paliva a Cyklistická doprava. Kromě realizace vlastních projektů hodlá iniciovat spolupráci výrobců, dopravců, odborníků a zastupitelů na přípravě trvale udržitelných dopravních systémů obcí, regionů, státu i na mezinárodní úrovni. Další informace, stanovy, podmínky členství apod. naleznete na <http://www.stuz.cz/caud.htm>.

(převzato z Econnectu)

Přistoupení České republiky k Evropské agentuře pro životní prostředí

Počátkem tohoto roku vstoupila Česká republika do první z jedenácti specializovaných agentur Evropské unie - do Evropské agentury pro životní prostředí (European Environment Agency, EEA). Děje se tak společně se 13 kandidátskými zeměmi a dle neoptimističtějších odhadů pouhé dva roky před naším vstupem do sjednocené Evropy.

Spolupráce s EEA není pro nás novou záležitostí – probíhá již od roku 1993 (podobně jako v ostatních kandidátských zemích) v rámci programu mnohonárodní spolupráce **Phare**, zaměřeného na životní prostředí (Multi-Country Programme Phare – Environment). Evropskou komisí byl založen projekt orientovaný přímo na spolupráci s EEA, jehož cílem bylo **pomoci přístupujícím zemím** v období přípravy na vstup do EU v oblasti informací o životním prostředí, na kterou je kladen značný důraz. V současné době je projekt v konečné fázi. Česká republika se jako jiné Phare země zapojila do programů **CORINAIR** (databáze emisí do ovzduší) a **CORINE Biotopes** (jednotná klasifikace a popis krajinných typů).

Dále se zapojila do evropského informačního systému **EUROAIRNET** a **AIRBASE**, proběhla harmonizace a výběr stanic pro tento informační systém o kvalitě ovzduší. Probíhal i přenos dat o překročení limitních hodnot ozónu dle direktivy 92/72/EC (ČHMÚ).

Dalším zapojením do evropské spolupráce bylo poskytování dat do evropského informačního systému o přírodě **EUNIS** (AOPK) a do informačního systému o kvalitě vnitrozemských vod **EUROWATERNET** a **WATERBASE** (VÚV TGM a ČHMÚ). Zvláštní aktivitou ČR bylo získání kontraktu na činnost dvou tematických středisek pro Phare země (Phare Topic Links) pro „**Land Cover**“ (GISAT) a „**Air Quality**“ (Český hydrometeorologický ústav) na základě konkursu. Tato střediska zpracovávala data z Phare zemí a předávala je ke konečnému zpracování evropským tematickým střediskům.

S přistoupením k EEA souvisí další vývoj a zdomácnění již několik let budované **Evropské informační a pozorovací sítě pro oblast životního prostředí** (European Information and Observation Network – **EIONET**) v ČR, která poskytuje většinu podkladů pro projekty EEA. Eionet je jednak informační sítí, jejímž prostřednictvím se sdílejí data mezi národními centry a evropskými institucemi (hlavně EEA), a dále sítí expertů, kteří na základě vzájemné spolupráce v jednotlivých oblastech připravují návrhy společného postupu v příslušné oblasti. V současné době participují na této síti za ČR tyto organizace: ČHMÚ, VÚV TGM, AOPK, ČEÚ, ČGÚ, GISAT, Ekotoxa Opava a MŽP (Informatika a SOS ŽP). **Národním koordinátorem** pro spolupráci s EEA byl ministrem životního prostředí jmenován ředitel ČEÚ **Ing. Josef Seják, CSc.** Jmenování expertů pro více jak 50 tematických okruhů definovaných Agenturou bude dokončeno v nejbližší době.

Na základě přijaté dohody mezi ČR a Evropským společenstvím **ČR zejména musí:**

- sdělit hlavní prvky svých vnitrostátních informačních sítí
- poskytovat Agentuře příslušná data pod podmínkou, že u informací tajného charakteru zůstane jejich charakter zachován
- přiznat Agentuře v ČR plnou právní subjektivitu
- platit členský příspěvek Agentuře s možností využít subvenci fondu Phare v následujících třech letech. Dle přijaté dohody je konkrétní výše příspěvku následující:

Rok	Celkový příspěvek	Příspěvek Phare (Národní program)		Příspěvek ČR (státní rozpočet)		
		EUR	% max	EUR	%	mil.Kč
1. (2002)	557 000	75	417 000	25	140 000	4,480
2. (2003)	704 000	60	422 000	40	282 000	9,024
3. (2004)	852 000	50	426 000	50	426 000	13,632

Příspěvek ČR se navrhuje kryt z prostředků státního rozpočtu na léta 2002 – 2004 alokovaných Ministerstvem financí do kapitoly 315 Ministerstva životního prostředí. Smlouva o účasti ČR bude platná do přistoupení ČR k EU. Od tohoto data smlouva automaticky přestane platit a odpadne další přímá úhrada příspěvku. Náklady budou již hrazeny přímo z rozpočtu ES.

ČR členství v EEA zejména umožní:

- účastnit se, avšak bez hlasovacího práva, činnosti Řídící rady Agentury a zapojit se do práce Vědeckého výboru Agentury
- podílet se na řešení projektů Agentury či projektů některého z Evropských tematických středisek
- podílet se na práci již založených či nově ustanovených pracovních skupin, zúčastnit se zasedání těchto skupin s tím, že veškeré náklady budou jednomu účastníkovi za ČR hrazeny Agenturou.

Přistoupení k EEA je nutno chápat jako nedílnou součást našeho aproximačního procesu k EU v oblasti ochrany a péče o životní prostředí (Nařízení Rady č. 1210/90 o zřízení EEA je součástí implementačního plánu v podoblasti A – Horizontální legislativa). Vyžaduje od nás zkvalitnění našich informačních sítí, zlepšení systémů sdílení dat a jejich jakosti a v neposlední řadě navázání užší spolupráce našich odborníků s experty v partnerských zemích.

Srovnání naší situace se zeměmi, které již delší dobu považují tuto oblast za prioritní, nás bude stimulovat k větší snaze vyřešit problematické otázky a předpokládáme, že povede i k celkovému zvyšování povědomí veřejnosti o problémech ŽP.

**Mgr. Jan Mertl,
ČEÚ**

Jaké geneticky modifikované organismy jsou používány v České republice?

V České republice je použití geneticky modifikovaných organismů (GMO) upraveno zákonem č. 153/2000 Sb., o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a produkty a o změně některých souvisejících zákonů, který spolu s prováděcími vyhláškami nabyl účinnosti 1. ledna 2001. Zákon č. 153/2000 Sb. se týká pouze životaschopných organismů, nikoliv výrobků z nich. Například schvalování a označování potravin vyrobených z GMO je upraveno novelou zákona o potravinách a tabákových výrobcích.

Činnosti s GMO zákon č. 153/2000 Sb. rozděluje na **tři kategorie**:

- uzavřené nakládání, tj. činnosti výhradně v uzavřených prostorách, v laboratoři nebo ve skleníku,
- uvádění do životního prostředí, tj. polní pokusy na malé ploše,
- uvádění do oběhu, tj. pěstování, prodej, dovoz a vývoz pro komerční účely.

Oprávnění k nakládání pro uživatele vzniká jeho zápisem do Seznamu uživatelů, v případě uvádění GMO do životního prostředí nebo do oběhu a v případě uzavřeného nakládání vyšších rizikových kategorií je třeba též samostatný zápis GMO do příslušného seznamu GMO schváleného pro daný způsob nakládání.

Správní řízení o povolení činností s GMO je poměrně složité. Žádost o oprávnění k nakládání podává subjekt, který hodlá s GMO pracovat nebo je dovážet, pěstovat atd. Ke každé žádosti se vyjadřuje Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo zemědělství a Česká komise pro nakládání s GMO a produkty (ČK GMO), která pracuje při MŽP a sdružuje vědce, zástupce státních orgánů i nevládních organizací. **Konečné rozhodnutí vydává MŽP.** Účastníkem správního řízení se mohou stát i občanská sdružení, čehož využívá např. organizace Greenpeace. Tento postup zajišťuje, aby se k žádostem mohly vyjádřit všechny zúčastněné strany a případná rizika byla komplexně posouzena. Posuzovatelé si mohou vyžádat od uživatele další informace, případně mohou navrhnout podmínky, za kterých se činnost může uskutečnit. Tyto podmínky pak stanoví MŽP ve svém rozhodnutí. Po získání oprávnění k nakládání s GMO musí uživatel dodržovat povinnosti dané zákonem a příslušným rozhodnutím.

V roce 2002 bude připravena **novela zákona č. 153/2000 Sb.**, která bude transponovat novou legislativu ES a která odstraní některé nejasnosti v návaznosti zákona na další právní předpisy.

Vydaná povolení k používání GMO

Od počátku roku 2001, kdy zákon o nakládání s GMO nabyl účinnosti, obdrželo MŽP **48 žádostí** o oprávnění k nakládání s GMO. Povinnost požádat měly všechny instituce, které již s GMO pracují, i ty, které se touto činností hodlají zabývat v nejbližší budoucnosti. Některé žádosti byly vzaty zpět nebo byly duplicitní, takže zahájeno bylo **44 správních řízení**. Subjektů, které požádaly o zápis do Seznamu uživatelů, je 34, zbytek tvoří žádosti o registraci GMO

uváděných do prostředí nebo do oběhu. 24 žádostí se týkalo pouze uzavřeného nakládání.

Ministerstvo životního prostředí **vydalo** do konce roku 2001 celkem **27 rozhodnutí**, dalších 6 je připraveno. Z tohoto počtu byla **4 rozhodnutí zamítavá**, jedno kladné rozhodnutí bylo následně zrušeno a věc vrácena k dalšímu projednání. Většina vydaných povolení se týká výzkumných ústavů a vysokých škol, které pracují v režimu **uzavřeného nakládání**. GMO používané v těchto případech jsou zejména mikroorganismy a tkáňové kultury, dále pak pokusné rostliny i živočichové. Podané žádosti se zatím týkaly pouze organismů s nižším stupněm rizika (první nebo druhá kategorie z celkových čtyř), tj. s minimálním nebo snadno odstranitelným rizikem pro zdraví člověka a zvířat nebo pro životní prostředí. Rostlinami schválenými pro uzavřené nakládání je například drobná plevelná rostlinka huseniček (*Arabidopsis Thaliana*) a tabák, tradičně používané objekty genetického výzkumu, dále kulturní a okrasné rostliny (např. petúnie) pro vědecké a kontrolní účely, neboť kontrolní laboratoře musí mít k dispozici vzorky rostlin povolených v ČR i jiných státech. Živočichové jsou zejména laboratorní myši a potkani, sloužící k výzkumu v oblasti medicíny a farmacie, a muška octomilka (*Drosophila melanogaster*), která je známým genetickým modelem.

Pro **pokusné polní pěstování** za přísně stanovených podmínek a na určených lokalitách byla povolena řepka olejná firmy Aventis, odolná k herbicidu Liberty. Tyto pokusy jsou v letošní sezóně prováděny pouze na dvou lokalitách. Výzkumný ústav rostlinné výroby v Praze Ruzyni získal povolení k pokusu s geneticky modifikovanou slivoní, který má sloužit k výzkumu odolnosti proti virovým infekcím, zejména viru šarky švestky. Dále byl vydán souhlas k polním pokusům s geneticky modifikovanými brambory se změněným cukerným metabolismem na jedné lokalitě. Před ukončením je správní řízení o vydání povolení k pokusu s geneticky modifikovaným lnem pro vědecké účely.

Naopak **zamítnuta byla žádost firmy Monsanto** o polní pokus s **geneticky modifikovanou pšenicí**, odolnou vůči herbicidu Roundup. Tento pokus, realizovaný v souladu se zákonem v sezóně 2000/2001 na jedné lokalitě na jižní Moravě, vzbudil velkou pozornost médií a organizace Greenpeace, která byla též účastníkem správního řízení. Důvodem k zamítnutí žádosti byly chybějící informace – jednak žadatel neposkytl metodiku detekce přítomnosti genetické modifikace a též chyběly některé údaje potřebné pro hodnocení rizika. Pokus byl tedy v létě 2001 ukončen.

Pokud firma předloží žádost znovu s doplněnými údaji, bude zahájeno nové správní řízení.

Zamítnuty byly též žádosti o zkoušky pro **registraci odrůd geneticky modifikované kukuřice** s odolností proti zavíječi kukuřičnému (produkující Bt toxin) a **řepky olejné** odolné k herbicidu Liberty. Registrační zkoušky vyžadují pěstování na větších plochách a na několika lokalitách, takže režim již odpovídá uvádění do oběhu. V případě řepky olejné bylo důvodem k zamítnutí žádosti kromě možnosti křížení řepky s plevely též negativní stanovisko Ministerstva zemědělství, zohledňující ekonomické zájmy českých zemědělců. Žádost o pěstování Bt kukuřice byla zcela nedostatečně připravena a žadatel nebyl schopen chybějící údaje doplnit.

Pro **uvádění do oběhu** v ČR byla **schválena pouze sója**, a to pro **dovoz a zpracování**, tedy nikoliv pro pěstování. Jedná se o sóju firmy Monsanto,

odolnou vůči herbicidu Roundup, která je povolena i v zemích Evropské unie. **Žádné povolení pro komerční pěstování geneticky modifikované plodiny nebylo vydáno.** V roce 2002 očekáváme žádosti o povolení dovozu geneticky modifikované kukuřice, která je pro dovoz a zpracování již schválena v EU.

Údaje o povolených GMO a registrovaných uživateli jsou spolu s dalšími informacemi průběžně zveřejňovány na internetových stránkách MŽP na adrese www.env.cz a jednou ročně ve Věstníku ministerstva. Cílem je transparentnost procesu povolování GMO a přístup veřejnosti k informacím o možných rizicích i přínosech těchto organismů.

Ing. Zuzana Doubková,
sekretariát ČK GMO,
odbor environmentálních rizik MŽP

Stav životního prostředí v jednotlivých krajích České republiky v roce 2000

Doplňkem ke „Zprávě o životním prostředí České republiky v roce 2000“, o níž byla podána informace v prosincovém Zpravodaji, jsou každoročně zpracovávány zprávy hodnotící stav životního prostředí v regionálním měřítku.

V letech 1994 – 1999 to byly zprávy o stavu životního prostředí v oblastech působnosti bývalých územních odborů MŽP a v hl. m. Praze.

V souvislosti se **vznikem nových krajů** byly **poprvé v roce 2001** zprávy zpracovány v **krajském členění** pod názvem „**Stav životního prostředí v jednotlivých krajích České republiky v roce 2000**“, a to vždy samostatně za jednotlivé kraje České republiky (Hl. m. Praha, Středočeský, Jihočeský, Plzeňský, Karlovarský, Ústecký, Liberecký, Královéhradecký, Pardubický, Vysočina, Jihomoravský, Olomoucký, Zlínský a Moravskoslezský). Tak jako v předchozích letech byly zprávy zpracovány podle jednotné podrobné makety (osnovy), modifikované pro příslušný rok. Kromě věcného vymezení rozsahu shromažďovaných informací formou tabulek a stručných komentářů byl stanoven i celkový rozsah zpráv pro každý jednotlivý kraj.

Jednotně zpracované informace pokrývají následující složky a problémové okruhy životního prostředí:

- základní informace o území (působnost kraje, rozloha, počet obyvatel)
- ovzduší (produkce emisí, nejvýznamnější znečišťovatelé, imisní monitoring, výsledky měření kvality ovzduší na vybraných stanicích, program realizace snižování znečišťování ovzduší)
- voda (srážkové poměry, odtokové poměry, režim a jakost podzemních vod, zásobování pitnou vodou, chráněné oblasti přirozené akumulace vod, stav povrchových vod, přehled největších znečišťovatelů, odpadní vody, havárie)
- půda (vývoj bilance půdy)

- horninové prostředí (problematika těžby nerostných surovin)
- příroda (velkoplošná a maloplošná zvláště chráněná území, péče o zvláště chráněná území, územní systémy ekologické stability, revitalizace říčních systémů, významné problémy ochrany přírody)
- lesy (vliv abiotických a biotických činitelů na poškození lesních porostů, nahodilé těžby, kategorizace lesů, vývoj komplexního poškození lesních porostů dle družicových snímků)
- odpady (hlavní problémy odpadového hospodářství, nejvýznamnější producenti odpadů, produkce a nakládání s odpadem, stavby pro odpadové hospodářství)
- staré ekologické zátěže (řešení problematiky starých ekologických zátěží, nejvýznamnější staré ekologické zátěže)
- doprava (nárůst intenzity dopravy)
- prioritní problémy v ochraně životního prostředí.

Pro přehlednost a porovnání stavu životního prostředí v jednotlivých krajích byl do následující tabulky zpracován souhrn vybraných ukazatelů, které stav životního prostředí v krajích určitým způsobem charakterizují.

Plné znění zpráv „Stav životního prostředí v jednotlivých krajích České republiky v roce 2000“ bude zveřejněno na [www stránce MŽP](http://www.mzp.cz) a je již vydáno formou samostatných publikací.

Ing. Miloš Lízner,
vedoucí samostatného oddělení
statistiky životního prostředí MŽP

Vybrané ukazatele roku 2000 pro porovnání stavu životního prostředí v jednotlivých krajích České republiky

Ukazatel	Jednotka	Kraj						
		Hl. m. Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký
Rozloha	km²	496	11 015	10 056	7 561	3 314	5 335	3 163
Počet obyvatel	obyvatel	1 181 126	1 115 038	625 874	551 281	304 400	827 013	429 121
Hustota obyvatelstva	obyvatel.km ⁻²	2 381,0	101,2	62,2	72,9	91,9	155	135,7
Emise ze stacionárních zdrojů celkem (TL, SO ₂ , NO _x , CO, C.H ₄)	t.km ⁻²	37,2	8,5	4,4	5,8	14,4	34,6	8,1
z toho: - tuhé látky	t.km ⁻²	2,9	0,6	0,4	0,5	0,8	0,9	0,8
- SO ₂	t.km ⁻²	5,9	2,6	1,3	1,6	6,6	16,7	2,3
- NO _x	t.km ⁻²	8,1	1,7	0,5	0,6	2,7	11,7	0,9
Vyrobena pitná voda	m³.obyvateľ ⁻¹	135,1	43,4	74,8	69,3	97,2	90,6	80,6
Podíl obyvatel zásobených vodou z veřejných vodovodů	%	99,9	72,1	92,8	81,4	99,2	95,1	82,3
Ztráty vody ve vodovodní síti	%	34,6	23,3	25,7	19,1	21,2	27,9	33,5
Chráněné oblasti přirozené akumulace vody	% z celkové rozlohy kraje	0	13,0	21,8	8,9	53,5	32,2	66,5
Obyvatelé napojení na kanalizaci	%	99,6	51,1	84,0	70,9	95,5	80,2	64,2
Obyvatelé napojení na kanalizaci s koncovou ČOV	%	99,6	46,4	65,3	58,6	78,5	68,4	55,3
Množství odpad. vod (prům. i komun.) vypuštěných:								
- do vod povrchových	m³.obyvateľ ⁻¹	143,8	51,2	89,0	71,2	106,4	82,2	88,3
- do kanalizací	m³.obyvateľ ⁻¹	91,2	37,8	64,1	56,8	69,6	55,5	43,6
Počet havarijních úniků závadných látek		33	12	9	35	4	31	22
Zemědělská půda	% z celkové rozlohy kraje	42,8	60,8	49,4	50,9	37,9	52,2	44,6
Stupeň zornění zem. půdy	% zem. půdy	73,6	83,5	64,8	69,2	46,6	67,5	50,5
Velkoplošná chráněná území	% z celkové rozlohy kraje	0	9,7	25,9	8,2	0	26,0	23,2
z toho: - národní parky	% z celkové rozlohy kraje	0	0	6,8	0	0	1,5	0
- chráněné krajinné oblasti	% z celkové rozlohy kraje	0	9,7	19,1	8,2	0	24,5	23,2
Lesní porosty	% z celkové rozlohy kraje	9,4	27,0	36,5	38,7	41,9	29,1	42,8
Produkce odpadu celkem	t.obyvateľ ⁻¹	2,7	5,3	3,1	3,7	3,8	8,0	1,4
z toho: nebezpečný odpad	t.obyvateľ ⁻¹	0,1	0,4	0,4	0,4	0,6	0,4	0,3

Ukazatel	Jednotka	Kraj						
		Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
Rozloha	km²	4 758	4 519	6 925	7 065	5 139	3 964	5 554
Počet obyvatel	obyvatel	550 780	508 566	520 763	1 135 586	641 072	597 890	1 278 036
Hustota obyvatelstva	obyvatel.km ⁻²	115,8	112,5	75,2	160,7	124,7	150,8	230,1
Emise ze stacionárních zdrojů celkem (TL, SO ₂ , NO _x , CO, C.H.)	t.km ⁻²	7,2	12,0	3,8	2,7	5,4	5,9	36,6
z toho: - tuhé látky	t.km ⁻²	0,6	0,7	0,4	0,2	0,5	0,4	1,3
- SO ₂	t.km ⁻²	2,1	4,2	0,8	0,5	1,6	2,1	5,2
- NO _x	t.km ⁻²	0,7	3,1	0,4	0,7	0,8	1,0	4,1
Vyrobena pitná voda	m³.obyvateľ ¹	70,4	72,2	46,3	64,6	62,6	59,0	75,8
Podíl obyvatel zásobených vodou z veřejných vodovodů	%	86,6	91,6	71,9	87,5	82,1	80,0	92,2
Ztráty vody ve vodovodní síti	%	24,7	21,9	22,2	20,4	22,7	20,3	18,4
Chráněné oblasti přirozené akumulace vody	% z celkové rozlohy kraje	44,5	43,4	7,5	4,1	24,3	30,1	17,6
Obyvatelé napojení na kanalizaci	%	71,9	64,1	63,4	75,0	63,1	75,7	80,7
Obyvatelé napojení na kanalizaci s koncovou ČOV	%	58,4	51,8	53,5	64,1	52,9	58,1	64,6
Množství odpad. vod (prům. i komun.) vypuštěných:								
- do vod povrchových	m³.obyvateľ ¹	101,7	84,4	65,7	57,3	86,3	65,4	85,8
- do kanalizací	m³.obyvateľ ¹	50,7	48,0	34,8	46,3	51,2	54,7	62,9
Počet havarijních úniků závadných látek		3	3	27	36	13	6	40
Zemědělská půda	% z celkové rozlohy kraje	59,0	60,8	60,8	60,5	53,9	49,5	51,4
Stupeň zornění zem. půdy	% zem. půdy	69,4	73,5	77,7	84,2	76,3	64,8	63,2
Velkoplošná chráněná území	% z celkové rozlohy kraje	21,5	6,3	10,2	3,4	16,3	18,8	22,9
z toho: - národní parky	% z celkové rozlohy kraje	7,5	0	0	0,9	0	0	0
- chráněné krajinné oblasti	% z celkové rozlohy kraje	14,0	6,3	10,2	2,5	16,3	18,8	22,9
Lesní porosty	% z celkové rozlohy kraje	30,3	28,8	30,1	27,1	34,2	38,9	33,9
Produkce odpadu celkem	t.obyvateľ ¹	2,5	4,2	3,4	2,2	2,7	3,3	6,9
- z toho: nebezpečný odpad	t.obyvateľ ¹	0,2	0,5	0,2	0,1	0,2	0,2	1,1

Zákon o integrované prevenci znamená revoluci v právní ochraně životního prostředí

Projde-li návrh zákona o integrované prevenci a omezení znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci) Senátem Parlamentu ČR a obligatorním podpisem prezidenta, získá právo životního prostředí na nové, vyšší kvalitě.

Obdobně jako zákon o životním prostředí a zákon o posuzování vlivů na životní prostředí je zákon o integrované prevenci **předpisem horizontálním**, tj. překonává složkový přístup a zabývá se životním prostředím v jeho celku. Na rozdíl od prvních dvou jmenovaných zákonů je vůči složkovým předpisům **zákonem speciálním**, což znamená, že se musí aplikovat přednostně. Vzhledem k tomu, že na rozdíl od stanoviska EIA je **základním správním aktem vydávaným podle tohoto zákona závazné integrované povolení**, bude ve vymezených případech hrát integrovaná prevence a integrované omezení znečištění **dominantní roli** při povolování staveb. Tím došlo i k **překonání resortního přístupu** v této otázce, když zákon předpokládá **integraci zájmů** nejen z hlediska životního prostředí, ale i z hlediska veřejného zdraví, z územního hlediska, z hlediska lázeňství, z oblasti veterinární ochrany a v neposlední řadě též integraci zájmů průmyslu a zemědělství obecně. Tím se v právu ČR objevuje **v tomto rozsahu prvně** prvek, který pomůže aplikovat jeden z principů trvale udržitelného rozvoje, že **zájmy ekologické a ekonomické jedno jsou**.

Překonání složkového resortního pojetí právní ochrany veřejných a soukromých zájmů však nejsou jedinými revolučními momenty, které zákon o integrované prevenci obsahuje.

Rízení o vydání integrovaného povolení znamená především odstranit řadu procesů (případ od případu až dvacet), při nichž se vydávají různá povolení, souhlasy a vyjádření. Principem je **nahradit všechny správní akty vydávané před stavebním řízením**. To znamená významný počín z hlediska **snížení administrativního zatížení, nákladnosti a časové náročnosti** při povolování zařízení (staveb s technologiemi uvedenými v příloze zákona a dalších staveb, u nichž si stavebník o vydání integrovaného povolení sám požádá – hledisko dobrovolnosti). Tento přístup nejen že zpřehlední a zlevní předrealizační fázi staveb, ale i odstraní zneužívání formálně-právních institutů jako je dokazování, doručování, účast veřejnosti a užití opravných prostředků na minimum, a naopak se původní význam těchto institutů více legitimizuje. Předmětem správního a popř. i soudního řízení se tak stane především hledání rovnováhy mezi soukromými a veřejnými zájmy a nikoliv právní klíčky. Všechny tyto výhody integrovaného povolování nejsou koncipovány ve prospěch pouze investorů, ale především za účelem **posílení právního vědomí veškeré veřejnosti**. Právo životního prostředí nesmí být příčinou liknavosti obyvatelstva k otázkám ochrany životního prostředí.

Integrované povolování překonává ochranu složek životního prostředí založenou na regulaci výstupů

daného zařízení. Nebude nadále prioritně důležité, kolik příslušný průmyslový nebo zemědělský závod vypouští škodlivin, ale **jak se změní** v důsledku toho **citlivost životního prostředí v konkrétním místě**. Tento přístup znamená, že příslušný úřad nepovolí výstavbu zařízení s nejlepším možným moderním vybavením v místě, kde by životní prostředí být v důsledku nepatrného zvýšení znečištění mohlo být zbaveno svých regeneračních nebo absorpčních schopností. Naopak tam, kde životní prostředí je poškozeno minimálně a jeho schopnost vstřebávat externalitu výroby je relativně vysoká, bude možné povolit rozsah vypouštění znečišťujících látek na vyšší úrovni. **Stanovování emisních limitů** se bude tedy **případ od případu lišit**. Nejdůležitějším principem při tomto postupu bude srovnání s takzvanými **standardsy životního prostředí daného místa**, které stanovují nejvyšší stupeň zatížení životního prostředí zpravidla na regionální úrovni, např. imisní limity. Zákon zároveň nevylučuje, ba naopak předpokládá, že příslušné úřady půjdou i nad rámec těchto regionálních standardů životního prostředí s ohledem na lokální podmínky životního prostředí. Tento z trvale udržitelného hlediska žádoucí režim může však být pro potřebu konkrétního průzkumu území nákladný a bude velmi záviset na přístupu toho kterého kraje, v jehož kompetenci bude potřebné prostředky poskytnout.

Integrované povolování **není tudíž jen věcí státní správy**, ale i věcí veřejné správy obecně; snaží se tím podnitit **zájem samospráv a veřejnosti** na stavu lokálního životního prostředí a aktivně se na něm podílet. **Výjimky** z překročení standardu určité složky životního prostředí zákon povoluje jen tehdy, dojde-li zároveň k **výraznému snížení** stupně potenciálního znečištění v jiné složce životního prostředí za předpokladu, že tím dojde ke zvýšení ochrany životního prostředí **jako celku**. Příkladem může být zvažování mezi mírným překročením imisních limitů v ochraně ovzduší oproti zvýšeným nárokům na těžbu vápence a zneškodňování odpadů vzniklých v souvislosti s instalací dalšího filtračního stupně na příslušném komínu.

Zlomovým požadavkem zákona o integrované prevenci je **zavádění nejlepších dostupných technik**. Znamená to, že investor, úřad a další účastníci řízení a dotčené subjekty budou **licitovat o výši ekologické účinnosti** použité technologie a způsobu jejího provozování s ohledem na stupeň vědeckého poznání a míře nákladnosti pořízení takových technik. Objektivně je dána podmínka dosažení zisku a podmínka návratnosti vložených investic před uplynutím životnosti dané technologie. Konkretizaci toho, co se má na mysli nejlepšími dostupnými technikami, bude mj. zprostředkovávat **Systém výměny informací o nejlepších dostupných technikách** založený též na mezinárodních zkušenos-

tech zprostředkovaných **Sevillskou agenturou** v dokumentech Evropských společenství (tzv. BREF). V příloze zákona jsou obsažena další hlediska, která bude úřad povinen zohlednit při určování nejlepší dostupné techniky pro daný případ. Úřady budou při svém rozhodování o nich vázány hodnotami (zejména emisními), jichž je pomocí nejlepších dostupných technik dosahováno. Zavádění nejlepších dostupných technik je dalším předpokladem transformace naší ekonomiky k jejímu trvale udržitelnému pojetí.

V našem právním řádu málo obvyklým institutem je **povinná kontrola zařízení** zákonem přikázaná buď v důsledku **uplynutí určité doby** (pravidelná osmiletá kontrola) nebo v důsledku realizace **zákonem stanovených důvodů**. Tyto důvody mohou být vyvolány samotným provozovatelem (změna zařízení nebo porušení podmínek integrovaného povolení), vědeckým vývojem (změna v nejlepších dostupných technologiích), změnou předpisů (změna požadavků na provozní bezpečnost nebo emisních limitů nebo standardů) anebo objektivní příčinou (významné zhoršení životního prostředí v daném místě). Závěrem hodnocení takového důvodu v rámci kontrolní činnosti může být jak potvrzení souladu s integrovaným povolením, tak nezbytná opatření reagující na vážnost tohoto důvodu – od zastavení provozu, přes uložení opatření k nápravě až k řízení o změně integrovaného povolení. Při používání takových opatření bude muset příslušný úřad dbát míry zavinění provozovatele zařízení, míry významnosti kontrolované změny a výše ekonomické nákladnosti realizace těchto opatření.

Účast veřejnosti při ochraně zájmů životního prostředí není sice v našem právu životního prostředí ničím novým, je však třeba zmínit, že v integrovaném povolování se **soustřeďují všechna práva**, která s účastí veřejnosti souvisejí, což v jiných správních řízeních obvyklé není. **Právo na informace** je nad rámec zpřístupnění relevantních informací podle informačních zákonů zákonem o integrované prevenci zdůrazněno povinností příslušného úřadu zveřejňovat důležité dokumenty na úředních deskách a na internetu. **Právo být vyslyšen** je zajištěno prostřednictvím povinnosti příslušných úřadů vypořádat připomínky veřejnosti v integrovaném povolení v plném rozsahu. **Právo ovlivnit rozhodnutí** je zajištěno umožněním účastnit se řízení se všemi procesními právy. V tomto bodě jde zákon o integrované prevenci nad rámec složkových zákonů a i např. Aarhuské úmluvy tím, že za účastníky řízení se mohou přihlásit nejen občanská sdružení a obecně prospěšné společnosti hájící zájmy životního prostředí, ale i další osoby hájící jiné veřejné (například ochrana kulturních památek) nebo profesní zájmy (agrární či hospodářská komora). Zvyšuje se tak význam jejich postavení, jsou donucováni ke zvyšování své právní a odborné úrovně – rozvíjí se občanská společnost. Postavení územních samosprávných celků (obcí a krajů) jako účastníků řízení je samozřejmě v zákoně obsaženo jakožto neopomenutelný požadavek principu ingerence samosprávy.

Vyvážením důrazu na účast veřejnosti je zakotvení požadavku **principu vyjednávání** v rámci integrovaného povolování. Investor obdobně jako v soukromém

právu bude v žádosti o vydání integrovaného povolení uvádět období „petitu“, tj. předloží návrh integrovaného povolení, který bude vycházet z jeho představ a který bude **základním dokumentem** následné licitace. Dalším prvkem vyjednávání je povinnost odborně způsobilé osoby, která bude provádět zjišťování materiální pravdy a odborně hodnotit vyjádření dotčených správních úřadů, krajů a obcí, navrhnout provozovateli zařízení konzultaci svého stanoviska a výsledky takového jednání ve stanovisku zohlednit. Dalším příkladem zavedení zásady vyjednávání je zvýraznění ústního jednání v rámci řízení před příslušným úřadem zejména prodloužením obvyklé lhůty k němu.

Často bylo návrhu zákona **vytýkáno**, že v oblasti **ohlašování údajů o znečišťování** životního prostředí jde **nad rámec požadavků Evropské unie**. Cílem předkladatelů zákona však bylo nejen naplnit tyto požadavky, ale podstatně zjednodušit výkon státní správy a ohlašování údajů v oblasti registrů a evidencí v životním prostředí. Zákon zřizuje **integrovaný registr znečišťování (IRZ)**, který patrně v první fázi „pouze převezme“ povinnost vyplývající z rozhodnutí Evropské komise (EPER), tj. reporting cca 50 látek a skupin ohlašovaných látek. Není ovšem v zájmu společnosti takto splněnou povinnost vůči EU konzervovat. Důvodem je za první vývoj v EU samotné, která přijala tzv. 6. akční plán EU, v jehož páté kapitole předpokládá cca v roce 2003 akceptaci doporučení OECD k zavádění podstatně rozsáhlejších registrů (PRTR). Druhým důvodem tohoto postoje je obava ze zakončování duplicitních registrů podle složkových zákonů (REZZO, HEIS, ISO), které by musely spolu a vedle sebe koexistovat. To by šlo proti zájmům transformace („zjednodušení“) reportovacích povinností podniku i proti principu integrace informací o rizicích nebezpečných látek v emisích a přenosech, což by bylo v rozporu se samotnými zájmy podniků. Zahraniční zkušenosti (zejména podniků v USA) hovoří o **přínosech** takového integrovaného systému pro podnikatelskou sféru zejména pro marketingové účely nebo pro konzultační firmy nabízející služby znečišťovatelům. Lze v tomto smyslu velmi ocenit pochopení problému Parlamentem ČR, který naopak některé požadavky tohoto přístupu ještě zdůraznil například úpravou definice uživatele registrované látky.

Zdaleka ne posledním novým bodem této právní úpravy je umožnění provozovatelům zařízení **aktivně reagovat** ve věci nápravy škod způsobených porušením zákona a tím se zprostit sankčních dopadů. Jestliže provozovatel zařízení **z vlastní iniciativy** zajistí odstranění následků porušení povinnosti a přijme taková opatření, která zamezí dalšímu trvání nebo obnově protiprávního stavu a jestliže v důsledku toho by uložení sankce vedlo k nepřiměřené tvrdosti, budou příslušný úřad nebo inspekce povinny řízení o uložení pokuty **zastavit**. To dále povede ke sjednocení významu pojmů ekonomie a ekologie, a tedy k harmonizaci zájmů z hlediska životního prostředí, společnosti a soukromé osoby.

Mgr. Petr Petržílek,
poradce ministra životního prostředí

Jak dál v institucionální transformaci ochrany přírody v České republice?

Institucionální zajištění ochrany přírody v České republice je v současnosti považováno za velmi dobré. To potvrdily i poslední hodnotící zprávy Evropské komise o stavu připravenosti naší země ke vstupu do EU. Přesto existuje určitá diskrepance mezi touto skutečností a celkovou efektivitou praktických výsledků ochrany přírodního prostředí.

Připomeňme paradoxní situaci před revolucí 1989, kdy správy chráněných krajinných oblastí i správa národního parku v úloze odborných poradenských státních organizací se postupně transformovaly na dokumentační pracoviště devastace přírody a krajiny. **Přijetí zákona o ochraně přírody a krajiny** v roce 1992 s sebou přineslo i některé poměrně revoluční změny, a to především zavedení institutu speciální státní správy v ochraně přírody a institutu územních systémů ekologické stability krajiny. Po deseti letech účinnosti tohoto zákona lze říci, že ochránářská profesní veřejnost v nejširším slova smyslu speciální státní správu v ochraně přírody přijala a s většími či menšími úspěchy implementovala v život.

Probíhající transformace veřejné správy, příprava naší země na vstup do Evropské unie i zkušenosti s téměř desetiletou účinností zákona o ochraně přírody nás nutí se zamyslet nad **stavem institucionálního zajištění** ochrany přírody se zvláštním zřetelem k **ochraně územní**. Je to značně složitá problematika, která by měla být analyzována s rozvahou, bez emocí a s hlubokou znalostí moderních principů ochrany přírody v domácích i zahraničních podmínkách, a to vše v kontextu uskutečněných změn a stále probíhajících ekonomických a společenských procesů. Při tom všem nelze zapomínat na **aspekty ryze politické**, kdy se zdá, že veřejnost je jen mírně pozitivně nakloněná profesionální ochraně přírody a její obliba u četných politiků je ještě podstatně nižší. Bylo by laciné říci, že si za to veřejnost i politici mohou sami, protože jsou špatní. Přestože analýza příčin by byla složitější, za tento nepřilíh povzbudivý stav v nemalé míře mohou sami profesionální ochránci přírody. A to jedním dechem zdůrazňují, že nemám na mysli naši neústupnost, ale především **nesystematický způsob komunikace** se složitě strukturovanou veřejností.

Před rozбором vhodných i nevhodných variant a cílů institucionálního zajištění ochrany přírody si dovolueme alespoň stručný komentář k některým **obecnějším mýtům** v ochraně přírody.

První mýtus: Ochrana přírody je čistě přírodovědný obor. Není tomu tak. Moderní ochrana přírody je především **humanitní disciplína**, která ke své činnosti nezbytně potřebuje slušný legislativní rámec, věcně a územně adresné ekonomické instrumenty, krajinně-ekologické i jiné související poznatky a dobře informovanou a nakloněnou veřejnost. Pouze dobře promyšlená kombinace těchto nástrojů – a to v proporcích odrážejících dané podmínky v tom nejobecnějším slova smyslu – skýtá záruku dlouhodobě efektivní ochrany přírody. O tom je i dlouhodobá zku-

šenost ze západoevropských i severoamerických zemí.

Druhý mýtus: Ochrana přírody je proti člověku a ekonomické prosperitě. K přežívání tohoto scestného mýtu přispívá nejenom část ochránářské veřejnosti, ale především mnozí politici a ekonomové. Dlouhodobě se totiž do ukazatelů prosperity lidstva a jednotlivých zemí indikovaných například makroekonomickými ukazateli jako je hrubý národní produkt nepodařilo zakomponovat indikátory stavu životního, resp. přírodního prostředí. Některé publikace vydávané OSN a SB naznačují, že tomu bude nutné věnovat zvýšenou pozornost, neboť lidstvo je v konečném důsledku na přírodních procesech a ekosystémech závislejší, než si dovede připustit. Ochrana přírody v principu **nemůže** být interpretována jako činnost **proti lidem**, ale naopak jako činnost, která vytváří jeden ze **základních předpokladů** života člověka a rozvoje lidské společnosti i její celkové dlouhodobé prosperity. To musí být aplikováno globálně, regionálně i místně.

Třetí mýtus: Ochránář je nejspravedlivější a nejlepší člověk na světě. Neschopnost části naší ochránářské veřejnosti pracovat na odstranění předchozích mýtů, zejména na poli kvalitní a profesionální aplikace právních předpisů a otevřené práce s veřejností, vede do izolace a polohy „jediného spravedlivého“, který jediný správně chápe, jak se svět má vyvíjet, a který s využitím regulačních nástrojů osvědčeně běhá po hraně zákonů či někdy dokonce za nimi. Taková poloha je předem prohraná, jakkoliv krátkodobě může zaznamenat dílčí úspěchy. Tato izolace ochrany přírody musí být nahrazena kooperativním přístupem k péči o krajinu a přírodu, na kterém se podílí státní ochrana přírody, podnikatelé využívající krajinný prostor a široká veřejnost od vlastníků pozemků až po neziskové organizace.

Čtvrtý mýtus: Nejlepším ochránářem přírody je vždy stát. Stát nikdy neztratí důležité postavení v ochraně přírody, ale vzhledem k tomu, že není vždy tím nejlepším a nejpřesvědčivějším ochránářem přírody, měl by vytvářet podmínky k zainteresování soukromých a neziskových institucí v péči o přírodu za jasně definovaných podmínek.

Zcela posledním východiskem při hodnocení různých možností transformace institucionálního zajištění ochrany přírody budiž řečen předpoklad, že by to mělo být činěno s cílem nalézt co **nejvhodnější model bez vedlejších postranních úmyslů**.

Jaké by měly být **nosné principy** pro budoucí udržitelnou vizi v ochraně přírody? **Promyšlená decentralizace a specializace státní správy a určité odstátění části činností v ochraně přírody.** Je

jasné, že někdo může navrhnout koncept zcela odlišný, založený pouze na decentralizaci či naopak na zestátnění veškerých působností. Na základě poznatků od nás, ze západní Evropy, Spojených států amerických i některých postkomunistických zemí se však lze přiklonit k naznačeným **třem rovinnám transformace**.

Možnosti a dlouhodobá vize

Během roku dojde ke zrušení okresních úřadů a zahájení plnohodnotné činnosti krajských orgánů a pověřených obecních úřadů třetího stupně. V nepříliš vzdáleném období vstoupíme do Evropské unie s novými povinnostmi ve zřízení a aktivní ochraně systému chráněných území Natura 2000. Bezesporu se tyto skutečnosti promítnou do **změny kompetencí** v ochraně přírody a krajiny. Jaké možnosti posunu vybraných hlavních kompetencí v ochraně přírody přicházejí do úvahy? Jaké jsou vhodné a jaké ne a proč? Jakou budeme sledovat **dlouhodobou vizi** institucionálního řešení ochrany přírody u nás? Na to si zkusme odpovědět stručným rozbořem alespoň některých smysluplných vybraných možností.

V provedené analýze by šlo samozřejmě sledovat celé spektrum kompetencí a činností vyplývajících ze zákona o ochraně přírody a krajiny, resp. jeho předpokládané novelizace, avšak pro zjednodušení byly vybrány pouze **některé indikačně významné působnosti**. Jsou to především vyhlášování, správa chráněných území různých kategorií (národní parky, chráněné krajinné oblasti, národní přírodní rezervace, národní přírodní památky, přírodní rezervace, přírodní památky a Natura 2000) v nejširším slova smyslu (od státní správy po zajištění péče), kompetence pro územní systémy ekologické stability krajiny všech hierarchických úrovní, vyhlášování a péče o památné stromy, přírodní parky, zvláště chráněné ohrožené druhy rostlin a živočichů.

Zajištění ochrany přírody a krajiny pouze obecními orgány státní správy

Tento uvažovaný model, který **představuje přesun správních kompetencí ze správ národních parků a chráněných krajinných oblastí na obecní a krajské úřady**, by v podstatě znamenal **zrušení speciální státní správy v ochraně přírody**. Určité kompetence by zůstaly na ministerstvu životního prostředí a kontrolní mechanismy u České inspekce životního prostředí. Z jistého úhlu pohledu lze za pozitivum tohoto modelu považovat jeho **přehlednost a jednoduchost**. Prostor nedovolí podrobnější disputaci na obecnější téma o kladech a záporech obecného, speciálního či kombinovaného výkonu státní správy. Nicméně se zdá, že v některých oblastech veřejné správy, a ochrana přírody tam určitě patří, existují úseky, které svým charakterem a potřebou aplikace vysoké míry specifických poznatků mohou být zajišťovány **podstatně efektivněji v poloze speciálních orgánů státní správy**. U tohoto hodnoceného modelu lze vysledovat **celou řadu negativ**. Především územní

hranice velkoplošných chráněných území respektují hranice přirozených krajinně-ekologických jednotek a **nikoliv hranice administrativních jednotek**, a tak jsou dvě třetiny národních parků a chráněných krajinných oblastí rozloženy na území dvou či dokonce tří krajů. Zajistit jednotnou a kvalitní správu z hlediska ochrany přírody by bylo prakticky **velmi obtížné až nemožné** a ekonomicky **podstatně náročnější** než je současný stav. V případě, že by vlastní státní správa byla od správ velkoplošných chráněných území odtržena do vlastních krajských úřadů, došlo by i ke vzdálení státní správy od občanů žijících v dotčených regionech. Efektivita tohoto modelu, byť v jiných politických poměrech, je známa před rokem 1990 a neosvědčila se. Navíc prohlášení některých politiků, že převod kompetencí pod kraje by znamenal podstatně vstřícnější přístup k podnikatelským aktivitám, vzbuzuje obavy, že **prosazování tohoto modelu vychází ani ne tak z přesvědčené obhajoby obecné státní správy jako spíše ze záměru účelově oslabit ochranu přírody**.

Ochrana příroda zajišťovaná pouze na úrovni speciální státní správy

Tento model institucionálního zajištění ochrany přírody je velmi zajímavý, neboť předpokládá **vznik jednotné instituce komplexně zajišťující péči o přírodní prostředí a krajinu na celém území státu** (od péče o chráněná území a ohrožené rostlinné a živočišné druhy přes odborné výzkumy až po péči o vybrané segmenty krajiny, zejména systémy ekologické stability krajiny). Pravděpodobně pouze některé nezbytné kompetence by byly ponechány obcím a krajům. Krystalizačním **jádrom této instituce** by byly stávající resortní organizace – Správa chráněných krajinných oblastí, správy národních parků a Agentura ochrany přírody a krajiny, přičemž by muselo dojít k velmi promyšlenému **vnitřnímu uspořádání** této superorganizace s velkou autonomií jednotlivých částí. Přestože tento model považují za **velmi inspirativní** a jeho využitelnost spatřují především v intenzitě **integračních tendencí** institucí ochrany přírody, existují i zde některé problémy. Spočívají především v určitém **odstranění identity** významově značně odlišných chráněných fenoménů (od místních po národní až nadnárodní) a jejich přirozených vazeb na hierarchicky příslušné úrovně institucionálního zajištění péče a v důsledku toho i v riziku **ztráty identifikace zodpovědnosti** části správních institucí za relevantní úroveň ochrany přírodního a krajinného prostředí. Je jasné, že tato rizika by šla omezit dobře definovanou strukturou a řízením této instituce, na kterém by se podílelo široké spektrum správních, samosprávních, odborných a občanských organizací. To by však značně snižovalo operativnost řízení této organizace. Tento model je nutné považovat za dlouhodobě zajímavý, avšak domnívám se, že **k dopracování a nalezení jeho vhodné a obecně přijatelné úrovně bude zapotřebí ještě značně dlouhá doba**.

Ponechání současného stavu s přesunem kompetencí z rušených okresních na krajské úřady

Je jednou z relativně **reálných** a **vcelku přijatelných** možností, neboť nedestruuje speciální státní správu v ochraně přírody. Nicméně i zde existují **četná negativa**. Předně mimo diskusi dochází k **výraznému zvýšení vzdálenosti v péči o příslušné fenomény** (např. přírodní rezervace, přírodní památky) včetně možnosti komunikace s vlastníky pozemků. V tomto případě lze očekávat další **snížení účinnosti a systematickosti** ve správě těchto území a lze očekávat i **zvýšené finanční náklady** na zajištění alespoň přijatelné péče, která si vyžádá zřejmě založení podpůrné instituce nebo nasmlouvání určitých úkonů u privátních společností. O efektivitě obou lze mít jisté pochybnosti. Některé krajské úřady jsou si vědomy tohoto rizika. V jiných případech bude mít posun kompetencí na kraje zřejmě **pozitivní dopady** a **větší racionalitu** (např. zajištění systémů ekologické stability krajiny regionálního významu, vyhlášení a správa přírodních parků). Druhým neutrálním či spíše negativním aspektem je skutečnost, že toto řešení **nijak nerozvíjí** institucionální zajištění ochrany přírody žádným směrem a je víceméně **pasivním produktem vývoje transformace veřejné správy**.

Vznik samostatných správ velkoplošných chráněných území

Existují legitimně i **úvahy o vzniku 23, resp. 24 ekonomicky a právně samostatných správ chráněných krajinných oblastí** (obdobně jako v případě čtyř správ národních parků). Tento model je však **značně nedomyšlený** a obsahuje i **řadu negativ**, které obecně souvisí s tím, že by došlo k **rozbití integrity** jednotné a při tom místně vykonávané správy v ochraně přírody v chráněných krajinných oblastech. Mezi negativa lze bezesporu přiřadit v konečném důsledku i **zvýšené ekonomické náklady** na provoz zajištění tohoto organizačního uspořádání. Mezi značná rizika pak patří, že tento model by byl zjevně pouze **mezistupněm** k přechodu zřizování správ a působností v chráněných krajinných oblastech na krajské úřady, který je možné hodnotit spíše jako nevhodný (viz výše). Navíc tento model **neřeší** – a obtížně by i mohl řešit – **přísun nových povinností a působností** v souvislosti s naplňováním směrnic EU č. 92/43/EEC a 79/409/EEC ve vztahu k tvorbě a správě soustavy Natura 2000 a dále k zajištění ochrany evropsky významných ohrožených druhů rostlin a živočichů. Zcela na závěr je vhodné připomenout, že významné dokumenty schválené vládou ČR jako Státní program ochrany přírody a krajiny (1998), Státní politika životního prostředí (1999, resp. 2000) i programové prohlášení současné vlády s tímto modelem nepočítají a deklarují úkoly zaměřené na určité legislativní očištění současného modelu, který by mj. umožňoval i případné vyhlášení nových plnohodnotných chráněných krajinných oblastí.

Jednotné zajištění správy v národně významné soustavě chráněných území přírody

Tento model předpokládá **racionální kategorizaci kompetencí i chráněných přírodních fenoménů na úroveň národní až nadnárodní, regionální a místní** a obsahuje v sobě kombinaci **specializace, decentralizace a zvýšení účasti nevládního sektoru** v péči o chráněná území. Pro úroveň národní až nadnárodní předpokládá vytvoření **jednotné celostátně působící organizace s místním výkonem správy** pomocí vnitřních organizačních složek fyzicky blízkých chráněným přírodním fenoménům. Tento model by předpokládal **integraci** Správy chráněných krajinných oblastí, správ národních parků a jejich určité **posílení** za účelem zajištění péče o soustavu chráněných krajinných oblastí, národních parků, Natury 2000, chráněných druhů a národních přírodních rezervací a národních přírodních památek. Zvláště u dvou posledně jmenovaných kategorií mimo velkoplošná chráněná území je v současnosti institucionální zajištění **zcela nedostatečné a neodpovídající jejich významu**. Rozdílné koncepční pohledy na péči o některá chráněná území na státních pozemcích se promítly i do soudních sporů mezi správcem státního majetku a orgány ochrany přírody. V souvislosti s tím se jeví jako velmi účelné uzavřít **dlouhodobou generelní smlouvu** při naplňování plánů péče mezi orgánem ochrany přírody a správcem státních pozemků v chráněných územích či nevyhovující stav řešit převodem výkonu práv hospodaření, resp. správy těchto majetků, na orgány ochrany přírody a ve výhledu systematictěji využívat seriózní neziskové organizace k tomu účelu založené k péči o tato území.

Jakkoliv nelze zahraniční zkušenosti pouze kopírovat, četné podněty k tomuto uspořádání péče o národně významné chráněné přírodní fenomény lze nalézt v perfektně fungujícím modelu ve **Spojených státech amerických. National Park Service** jednotně, avšak s místním výkonem, spravuje co nejuceleněji stovky národně významných chráněných území různých kategorií (od národních parků, přes národní přírodní památky až po rekreačně významné chráněné oblasti s téměř nekonečně rozdílnými plochami). Podobně podnětná je i současná situace v institucionálním řešení v postkomunistickém **Maďarsku**, kde správy národních parků, resp. chráněných krajinných oblastí, pečují o rezervace v definovaných obvodech i mimo hranice velkoplošných chráněných území. Z hlediska využití účasti nevládních organizací v péči o přírodně cenná území lze nejvíce zkušeností načerpat zřejmě v Nizozemí, kde tyto organizace v součinnosti se státem spravují více než 4 % (!) plochy státu s přírodně hodnotným prostředím, nebo ve Velké Británii.

I k tomuto institucionálnímu modelu péče o národně významná chráněná území proběhla v rámci resortu diskuse, avšak nedošlo zde ke konsensuální dohodě.

Návrh vhodného budoucího institucionálního uspořádání ochrany přírody

Má-li být vytvořen prostor pro seriózní a podrobnou diskusi, měla by být předložena i **vize cílového vhodného uspořádání kompetencí** v ochraně přírody, realizovatelná v střednědobém horizontu. Tento model by měl vycházet z racionálně odůvodnitelné **dělbý kompetencí**, jejímž základním principem by měla být **specializace i decentralizace**. To znamená, že zpravidla hodně frekventované působnosti (a zároveň méně náročné na implementaci přírodovědně-ekologických poznatků) by měly aplikovat obecné orgány státní správy. Naopak působnosti náročné na vysokou míru specifických poznatků, zpravidla s rozmanitou frekvencí, by měly být zajišťovány přednostně speciálním orgánem státní správy. Pouze tento princip může zajistit kvalitní úroveň ochrany životního prostředí za relativně přijatelných finančních prostředků z veřejných rozpočtů.

Výstupem tohoto cílového uspořádání by měla být **jednotná instituce** zajišťující co nejucelenější péči o soustavu národních parků, chráněných krajinných oblastí, národních přírodních rezervací, národních přírodních památek i přírodních rezervací a přírodních památek na území velkoplošných chráněných území a soustavu Natura 2000 i zvláště chráněné, zvláště evropsky významné a ohrožené druhy rostlin a živočichů. Na státních pozemcích národních parků a všech zde jmenovaných maloplošných chráněných území by měl být zajištěn touto organizací **výkon práva hospodaření**, v rámci něhož by se měly vytvářet podmínky pro stále větší spoluúčast nevládních neziskových organizací. Určitou alternativou je **dlouhodobá dohoda** se stávajícími státními správci státních pozemků s transparentními prvky spolupráce.

Z krajské úrovně by měly být spravovány přírodní rezervace, zřizovány přírodní parky a regionální územní systémy ekologické stability krajiny. Opět v případě státních rezervací by měla být zajištěna větší spoluúčast neziskového sektoru v praktické péči o ně. K diskusi může být způsob zajištění územních systémů ekologické stability krajiny nadregionální úrovně (existují důvody pro i proti jak ve vztahu k ministerstvu, krajům i k výše popsané specializované instituci).

Pověřené obecní úřady a případně ostatní obecní úřady by kromě jiného měly působnost pro přírodní památky, významné krajinné prvky, územní systémy ekologické stability místního významu a památné stromy a péči o dřeviny rostoucí mimo les včetně povolování jejich kácení. Již slyším, že ne všechny chráněné krajinné oblasti jsou až tak národního významu, že leckterá přírodní rezervace je hod-

notnější než národní přírodní rezervace a že leckterá přírodní památka je cennější než přírodní rezervace. Ano, může to být pravda. Proto předpokladem naplňování tohoto institucionálního návrhu by musela být i **pečlivá rekategorizace** téměř 2000 našich chráněných území za předem dohodnutých pravidel. Navíc lze vymyslet i racionální pojistky bránící nekvalifikovanému rušení chráněných území. **Ministerstvo** by si i ve výhledu muselo v ochraně přírody ponechat základní strategické, nadnárodní, normotvorné a koncepční působnosti a pouze menší rozsah pracovního programu by mělo být zaměřeno na řešení individuálních správních aktů, zpravidla v úrovni odvolací instance.

Shrnutí

Předpokladem jakéhokoliv smysluplného řešení institucionálního zabezpečení ochrany přírody v budoucnosti je **uchování speciální státní správy**, případně její **určité rozvinutí** tak, jak naznačuje projednávaný návrh novely zákona o ochraně přírody a krajiny. Určitá rizika v tomto ohledu představují některé projednávané zákony, např. o transformaci kompetencí okresních úřadů, resp. obcí a krajů. Nemělo by to znít jako fráze, ale **elementárním předpokladem** uchování speciální státní správy v ochraně přírody je i **kvalitní práce** správ velkoplošných chráněných území a podstatně **otevřenější práce s veřejností** a její informovanosti od vlastníků pozemků, přes samosprávy až po návštěvníky těchto území a podnikatele využívající ke svým aktivitám krajinu. Vymezování a vyhlásování NATURY 2000 nám k zlepšení práce s veřejností dává i určitý nový rozměr a příležitost. Nezbytná je víra v racionální přístup většiny poslanců a senátorů Parlamentu při schvalování takových institucionálních uspořádání ochrany přírody a krajiny, která budou preferovat účinnou ochranu našeho přírodního a krajinného dědictví za relativně nízkých finančních vstupů z veřejných rozpočtů před podporou řešení právě opačných, jejichž výstupem by byl ekonomicky náročnější systém paradoxně s nižší kvalitou péče o přírodu. V případě, že budou naplněny tyto předpoklady, bude to bezesporu dílčí úspěch ochrany přírody, který však musí být nikoliv cílem, ale podmínkou pro zahájení dlouhodobější diskuse o dlouhodobé vizi ochrany přírody a jejím cílovém institucionálním uspořádání konsensuálně přijatelném co nejširším spektrem účastníků. Diskuse může trvat mnoho měsíců či několik let, ale musíme s ní začít již nyní.

Ing. František Pelc,
ředitel Správy chráněných krajinných oblastí ČR

Veronica o anarchismu

Anarchismus a ekologická hnutí aneb matení pojmů, tak zní podtitul prvního letošního čísla časopisu Veronica, které vyšlo koncem ledna. Tento dvouměsíčník, který se věnuje ochraně přírody, lze zakoupit ve vybraných knihkupectvích nebo objednat (včetně jeho případného předplacení) v brněnské redakci: Časopis Veronica, Panská 9, 602 00 Brno, tel: 05 - 42 21 83 52, e-mail: veronica@ecn.cz.

Spolupráce v oblasti environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty

Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta (dále jen EVVO) má velmi významnou úlohu při ochraně životního prostředí. Již tradičně se EVVO zabývají střediska a centra ekologické výchovy (dále jen CEV/SEV), která jsou nestátními neziskovými organizacemi. Základním účelem je ovlivnit mladou generaci směrem k ochraně přírody a naučit ji žít podle principů udržitelného rozvoje. Centra se věnují dětem a mládeži v rámci školní i mimoškolní činnosti, a to jak formou teoretické výuky, tak z větší části formou praktických ukázek přímo v terénu, což je součást výuky ve školách jen těžko realizovatelná.

V oblasti EVVO se těsně prolínají zájmy a kompetence Ministerstva životního prostředí (MŽP) a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT). To bylo také jedním z důvodů, proč obě ministerstva uzavřela dne 8. 12. 1999 **Meziresortní dohodu o spolupráci v oblasti environmentální osvěty, vzdělávání a výchovy**. V rámci Dohody jsou zapracovávány připomínky MŽP do koncepčních materiálů MŠMT a naopak, zástupci obou resortů jsou členy meziresortních pracovních skupin zaměřených na EVVO apod. Loni v říjnu proběhla v rámci uvedené spolupráce anketa, nezávisle vedená MŽP i MŠMT, mapující existenci a míru spolupráce pedagogických center, škol a pedagogů (v působnosti MŠMT) a CEV/SEV (z 62 CEV/SEV oslovených MŽP v rámci ankety odpovědělo 35 center). Výsledky ankety (viz Tabulka 1), jak doufáme, budou přínosem a inspirací tam, kde spolupráce ještě neprobíhá, ale mohou být také zdrojem nápadů pro rozšíření a upevnění spolupráce již existující.

Zdroje informací o EVVO

Pedagogická centra postrádají informace o centrech a střediscích ekologické výchovy, pořádaných

akcích, o stavu životního prostředí atd. V tomto bychom rádi odkázali zájemce o informace na internetové stránky MŽP www.env.cz, kde v oddíle *Politika ŽP/ Vzdělávání a osvěta/ Národní síť středisek a center environmentální osvěty a vzdělávání* najdou všechny užitečné údaje, aktuální mapu CEV/SEV v ČR, adresáře atd. Doporučujeme také, aby pedagogická centra kontaktovala ekocentra ve svém okolí (viz Tabulka 2, Tabulka 3 a výše uvedená internetová adresa), a ta jim zašlou nabídky svých akcí a doporučí lektory EVVO.

Závěr

Anketa, vedená nezávisle oběma ministerstvy, potvrdila **spolupráci pedagogických center a ekocenter**. Děkujeme všem, kteří se do ankety zapojili a poskytli nám potřebné informace. Je vidět, že na mnoha místech již spolupráce s centry úspěšně funguje, jinde se k ní chystají. Věříme, že díky anketě najdete inspiraci a potřebné kontakty k další práci, které povede k upevnění a zkvalitnění EVVO.

Tabulka 1. Přehled spolupráce středisek/center ekologické výchovy s některými organizacemi v působnosti Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy nebo pedagogickými pracovníky

	forma spolupráce	spolupracující CEV/SEV
Pedagogická centra¹⁾	nabídka materiálů, metodiky, programů společné akce ¹⁾	Alcedo, Cassiopeia, Ekocentrum Brno, Ekocentrum Paleta, Ekola, Chaloupky, Informační a vzdělávací středisko Budy, Lipka, Podblanické ekocentrum ČSOP Vlašim, Rezekvítek, Sever, Sluňákov, Tereza, Toulcův dvůr, Vita, Sdružení Živá planeta (celkem 15)
Vysoké školy²⁾	nabídka materiálů, metodiky, programů společné akce ²⁾	Alcedo, Cassiopeia, CEV Pálava, ČSOP Nový Jičín, Děti Země - Klub Zeměkoulání, Dřítatka, Ekocentrum Brno, Ekocentrum Paleta, Ekocentrum Ropáci Jaroměř, Ekola, Chaloupky, Informační a vzdělávací středisko Budy, Klub Natura, Lipka, Podblanické ekocentrum ČSOP Vlašim, Rezekvítek, Rosa, Sever, SCHKO Jizerské hory, Sluňákov, Svatojánská kolej, Tereza, Toulcův dvůr, VIS Bílé Karpaty, Vita, Sdružení Živá planeta (celkem 24)
Pedagogičtí pracovníci³⁾	organizace seminářů, další vzdělávání pedagogických pracovníků ³⁾	Alcedo, Cassiopeia, CEV Pálava, CDM ČSOP, ČSOP Nový Jičín, Děti Země - Klub Zeměkoulání, Dřítatka, Ekocentrum Paleta, Ekola, Chaloupky, Informační a vzdělávací středisko Budy, Iris, Klub Natura, Lipka, Podblanické ekocentrum ČSOP Vlašim, Rezekvítek, Rosa, Sever, Sluňákov, Svatojánská kolej, Tereza, Toulcův dvůr, Vila Doris, VIS Bílé Karpaty, Vita, Sdružení Živá planeta (celkem 26)

ad 1) Příklady oblastí spolupráce pedagogických center a CEV/SEV

- nabídka a vzájemná výměna materiálů, metodiky, programů mezi PC a CEV/SEV
- vzájemné informování a propagace připravovaných akcí
- společně realizované akce, (např.: projekt „Škola, místo k životu“, příprava „zahrady pro environmentální výchovu“, konference „Pražská M.R.K.E.V.“, spolupráce při zpracování krajského akčního plánu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty, Krajská konference k environmentální výchově, kulatý stůl k environmentální výchově atd.)
- semináře pro učitele i studenty
- zajišťování lektorů pro další vzdělávání pedagogických pracovníků
- odborné poradenství

ad 2) Příklady oblastí spolupráce vysokých škol a CEV/SEV

- nabídka materiálů, metodiky, programů
- nabídka služeb environmentální knihovny pedagogům i studentům

- působení lektorů ekocenter na vysokých školách a naopak vysokoškolských pedagogů v ekocentrech
- semináře, konference, workshopy pro vyučující i studenty - Alcedo, Informační středisko
- spoluúčast pedagogů na akcích ekocenter
- konzultace k projektům
- spolupráce s pedagogy na přípravě vzdělávacích materiálů a učebních pomůcek
- nabídka témat diplomových prací a odborné vedení
- možnost odborných praxí pro studenty
- exkurze pro učitele/studenty, naučné stezky
- spolupráce při přírodovědných průzkumech
- brigády pro studenty

ad 3) Další vzdělávání pedagogů

Ekocentra pořádají školení a semináře pro pedagogické pracovníky. Řada ekocenter je akreditována Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Limitujícím faktorem se zde ukazuje množství finančních prostředků, které neumožňuje ekocentrum organizovat školení ve větším rozsahu a množství.

Tabulka 2. Adresář CEV/SEV, která se zúčastnila ankety a která spolupracují s vybranými subjekty v kompetenci MŠMT

Alcedo – dům dětí a mládeže, Jiráskova 419, Vsetín	tel./fax.: 0657/617 704	alcedo@vs.inext.cz, www.alcedo-vs.cz
Cassiopeia – centrum ekologické a globální výchovy, PO BOX 206, České Budějovice	tel.: 038/5520951	cegv.cassiopeia@atlas.cz mujweb.cz/www/cassiopeia
CDM ČSOP, pošt. Příhrádka 447, Praha 1	tel.: 02/24912466	cdmcsop@volny.cz
CEV Pálava – ZO ČSOP56/15, Náměstí 32, Mikulov	tel.: 0625/513399	cev@palava.cz, www.palava.cz/cev
ČSOP – ZO 70/02 v Novém Jičíně, Bartošovice na Moravě č.p.146, Bartošovice	tel.: 0656/758675	csopnj@applet.cz
Děti Země – Klub Zeměkoulání, Husovo nám. 85, Beroun	tel.: 0311/621247	dz.beroun@iol.cz
Dřípatka – centrum ekologické výchovy, Rumpálova 402, Prachatice	tel./fax: 0338/317 806 fax: 0338/230 91	dripatka@cbox.cz
EkoCentrum Brno, Ponávka 2, Brno	tel.: 05/45246403	ekocentrum.brno@telecom.cz
Ekocentrum Paleta, Štolbova 2665, Pardubice	tel.: 040/6614352	ekocentrum@paleta.cz, www.paleta.cz
EKOLA Praha Petýrkova 1948/14, Praha 4	tel.: 02/67914322	ekolapraha@volny.cz
Chaloupky – středisko pro vzdělávání a výchovu, o.p.s. Kněžice 109, p. Okříšky	tel.: 0618/870434	info@chaloupky.cz, www.chaloupky.cz
Informační a vzdělávací středisko Budy, náměstí Svatopluka Čecha 82, Křivoklát	tel./fax: 0313/558123, tel.: 0313/558263	is.krivoklat@pvtnet.cz www.pvtnet.cz/www/is.krivoklat
Iris, o.p.s., Kobylická 397, Praha 8	tel.: 0607/623742	eva.razgova@atlas.cz
Klub NATURA, obč.sduz., c/o Gymnázium Dvůr Králové nad Labem	tel.: 0437/820189	l.j.dobroruka@worldonline.cz
LIPKA – Dům ekologické výchovy, Lipová 20, Brno	tel.: 05/43211264	lipka@lipkadev.cz, www.ecn.cz/lipka
Podblanické ekocentrum ČSOP Vlašim, Pláteníkova 264, Vlašim	tel.: 0303/845169	vlasim@csop.cz, www.csop.cz
Rezekvítek, Lipová 20, Brno	tel.: 05/43216483	rezekvitek@lipkadev.cz, www.ecn.cz/rezekvitek/
Ropáci Jaroměř – ČSOP 46/04 ZO, P.O. BOX 21B, Jaroměř	tel.: 0442/813242	ivo.plechac@anet.cz
ROSA – j.s.o.p., o.p.s., Krajinská 18, České Budějovice	tel.: 038/32030	rosa@ecn.cz
Sdružení Živá planeta, Kuncova 2573, Praha 5	tel.: 02/51614426	ziva.planeta@volny.cz, www.zivaplaneta.tsx.org
SEVER – Středisko ekologické výchovy a etiky, Brontosaurus Krkonoše, Horní Maršov 127, Horní Maršov	tel.: 0439/874 280, 874 326 fax: 0439/874 181	sever@ecn.cz, www.ecn.cz/sever
SCHKO Jizerské hory – ČSOP36/02 ZO, Generála Píky 803/4, Liberec	tel.: 048/5109702	csopschkojh@volny.cz
Slunákov – sdružení pro ekologickou výchovu, Horní náměstí 1, Olomouc	tel.: 068/55 13 225 tel.: 068/55 13 222 fax: 068/5222062, 2660	slunakov@umo.cz www.olomoucko.cz/slunakov
Svatojánská kolej – Vyšší odborná škola pedagogická a Centrum ekologického výzkumu, Sv. Jan pod Skalou 2, Beroun	tel: 0311/672461	info@svatojanskakolej.cz www.svatojanskakolej.cz
TEREZA, sdružení pro ekologickou výchovu, Haštalská 17, Praha 1	tel.: 02/24816868	tereza@terezango.cz, www.terezango.cz
Toulcův dvůr – ZČ Hnutí Brontosaurus Botič, Kubátova 1/32, Praha 10	tel.: 02/71750548	botic@ecn.cz, www.toulcuvdvor.cz
Vila Doris, 17. listopadu 2, Šumperk	tel.: 0649/21 42 12-13 fax: 0649/21 42 14	vila@doris.cz, www.doris.cz
VIS Bílé Karpaty, Bartolomějské nám. 47, Veselí n. Moravou	tel: 0631/322545	visbk@bilekarpaty.cz, www.bilekarpaty.cz
Vita, Generála Janouška 4, 70200 Ostrava	tel.: 069/6616155	vitaova@ova.comp.cz, www.vitaova.cz

Tabulka 3 Adresář pedagogických center

PC Praha 1, Na Poříčí 4, Praha 1 - Nové Město	tel.: 02/24230235 fax: 02/24228334	info@pcpraha.cz www.pcpraha.cz
PC Střední Čechy, Novoborská 372, Praha 9	tel.: 02/86884064 tel.: 02/86884044 fax: 02/86887100	pc.stredcechy@wo.cz www.pcstredcechy.cz
PC České Budějovice, Hlinsko 49, P.O. Box 113, České Budějovice	tel.: 038/7412475, 76 fax: 038/7412475 0606/619519	cerveny@pedcentrum.cz www.pedcentrum.cz/
PC Plzeň, RNDr. Jiří Cais, Kopernikova 26, Plzeň	tel.: 019/7329405 tel.: 019/7328719 fax: 019/7328719	cais@pcp.pilsedu.cz www.pcp.pilsedu.cz/
PC Karlovy Vary, Západní 15, Karlovy Vary	tel.: 017/3225563 tel.: 017/3226319 fax: 017/3225563	pc.kvary@volny.cz
PC Ústí nad Labem, W. Churchilla 1348/6, Ústí nad Labem	tel.: 047/5211055 tel.: 047/5211225 ř. fax: 047/5209092	strasik@rek.ujep.cz www.pcul.cz/
PC Liberec, Masarykova 28, Liberec	tel.: 048/2710352 fax: 048/2710352	met s@edulib.cz www.sulib.edulib.cz/
PC Hradec Králové, Švendova ulice, P.O.Box 24, Hradec Králové 3	tel.: 049/5514803, 636 fax: 049/5514806	pc.hk@pgchk.cz www.pgchk.cz/
PC Pardubice, Za Pasáží 657, P.O.Box D 27, Pardubice	tel.: 040/6046157, 40 fax: 040/6612516	pc@pcpce.cz
PC Ostrava, Blahoslavova 1576/2, Moravská Ostrava	tel.: 069/6120448 tel.: 069/6120454-6 fax: 069/6120451	pc.ostrava@volny.cz
PC Olomouc, Kavaleristů 6, Olomouc	tel.: 068/5243922 fax: 068/5243922	pcol@nexta.cz
PC Brno, Křížová 22, Brno	tel.: 05/43248680 tel.: 05/43243078 fax: 05/43243078	svarc@sssbrno.cz http://www.kpcbrno.cz/
PC Zlín, Potoky 267, Zlín	tel.: 067/37711 ek.: 067/32717 fax: 067/37711	haskova@pczlin.cz info@pczlin.cz
PC Jihlava, Mgr. Miloslav Vyskočil, Jihlava	tel.: 066/7571822 tel.: 066/7571839 fax: 066/7571839 fax: 066/7303891	reditel. @pcjihlava.cz http://www.pcjihlava.cz
PC pro polské národnostní školství v Českém Těšíně, Ostravská 21, Český Těšín	tel.: 0659/712148 tel.: 0659/746267 fax: 0659/746267	pdcpol@grendel.cz

**Ing. Marta Kubová, MŽP, PaedDr. Věra Procházková, MŠMT,
Mgr. Karel Vašta, MŠMT, Ing. Marta Černá, CSc., MŽP**

.....

Oč jde u Nových Mlýnů

Vybudováním nádrží na řece Dyji v letech 1968 až 1989 byla přerušena linie lužního lesa a nivních biotopů v území soutoku Svratky s Dyjí. Návrhy dílčích studií na nápravu tohoto stavu shrnulo „Zhodnocení vybraných variant řešení střetů zájmů v oblasti vodního díla Nové Mlýny“ (Brno, 1992). Na základě tohoto zhodnocení byla programovým dokumentem „Politika MŽP k problematice Novomlýnských nádrží“ přijata v roce 1993 koncepce postupné realizace navrhovaných závěrů, s cílem obnovit alespoň v omezeném rozsahu kontinuitu ekologických vazeb v zatopené části jiho-moravského luhu. Realizaci konkrétních opatření řešila „Koncepce souboru staveb – Ekologizace Novomlýnských nádrží“ (Brno, 1993), zpracovaná pro Povodí Moravy s.p.

Základním požadavkem pro realizaci navrhovaných opatření bylo **snížení hladiny trvalého nadržení** ve střední a dolní nádrži o 85 cm, tj. **na kótu 169,50 m n.m.** (z tehdy platné manipulace na kótě 170,35 m n.m.). Snížení hladiny přitom respektovalo zajištění všech hlavních vodohospodářských funkcí nádrží.

V roce 1996 byla zahájena příprava budování **nadregionálního biokoridoru**, představujícího soustavu ostrovů ve střední nádrži Vodního díla Nové

Mlýny a pokračující jako vegetační pás podél jižního okraje dolní nádrže. V první etapě to byla stavba dvou umělých ostrovů ve střední nádrži, které projektovalo a současně jako investor stavělo Povodí Moravy s.p., ale i některé další revitalizační akce, související s VDNM a vodohospodářskými úpravami na Dyji. Základní výšku ostrovů určovala projektovaná výška obvodového prvku na kótě 170,00 m n.m., do kterého byly plaveny říční sedimenty.

Protože vydání vodohospodářského rozhodnutí ke stavbě ostrovů nebylo z hlediska vodního zákona dostatečným důvodem k revizi a změně dosud platných manipulačních řádů (nehledě k tomu, že projednání revize před zahájením stavby nebylo ani časově možné), bylo požadované snížení hladiny na 169,50 m n.m. ve vydaných stavebních povoleních formulováno jako **povolení k mimořádné manipulaci**, platné po dobu stavby ostrovů. Po dokončení stavby již nebyla ochota ze strany vodohospodářského orgánu (OkÚ Břeclav) ani Povodí Moravy s.p. dříve dojednaný postup respektovat, a tak byla Povodím Moravy s.p. ve vodoprávním řízení k revizi manipulačních řádů znovu navržena **manipulace na kótě 170,35 m n.m.** Za tohoto stavu by ovšem hladina přesahovala základní výšku ostrovů nejméně o 35 cm a **ostrovy by prakticky neexistovaly**. Na žádost vodohospodářského orgánu byla v probíhající správním řízení navrhovaná výška hladiny upravena na **kótu 170,00 m n.m.**, tedy shodně s projektovanou základní výškou obvodových prvků a podstatnou částí plochy obou ostrovů. Protože však tato výška obvodového prvku není dodržena (na řadě míst je nižší) a předpokládaná rozkolísanost hladiny i za dodržení projektovaných kót znamená stále přeplování obvodového prvku a ve svých důsledcích zpochybnění ekologického efektu ostrovů jako vlastního účelu jejich stavby, nelze daný právní stav přijmout. Přesto, a proti vší logice věci, má od podzimu 2001 reálnou podobu. Hladina je udržována na kótě 170,00 m n.m., ostrovy jsou z velké části zatopeny a porosty dřevin sevřeny ledem. Tento stav je dán rozhodnutím MZe ze dne 1. 10. 2001, které potvrzuje **platnost schválené revize manipulačních řádů** a tedy i výšku maximální zásobní hladiny na kótě 170,00 m n.m. s tolerancí ± 15 cm. Souběžně, ve správním řízení k trvalému užívání stavby „Revitalizace VD Nové Mlýny, biokoridor ve střední nádrži – II. stavba“, byla rozhodnutím MZe ze dne 21. 5. 2000 potvrzena **kolaudace druhého ostrova**. Obě rozhodnutí jsou přitom, podle našeho názoru, vydána **nad rámec kompetence MZe**.

Stanoviska MŽP tedy **brání účel revitalizace a obnovu ekologických funkcí** v daném území, jak stavbu v žádostech o dotace Povodí Moravy s.p. samo zdůvodňovalo. Poukazujeme na skutečnost, že tato organizace, která ostrovy nadregionálního biokoridoru sama pro režim snížené hladiny vyprojektovala a vystavěla, je nyní, stejně jako další úseky uvnitř nádrží, provozuje v režimu vyšší hladiny, tedy „pod vodou“.

Nezpochybnitelným důvodem pro trvalé snížení hladiny, opírající se o zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, je skutečnost, že střední nádrž je od roku 1994 vyhlášena OkÚ Břeclav za **Přírodní rezervaci Věstonická nádrž**. Dokončením ostrovů a přirozenou obnovou biotopů a mokřadních společenstev, a to i na částech dna podél obvodových hrází, vznikla na základě snížení hladiny a jejího dynamického kolísání po dobu stavby ostrovů důležitá a plně funkční součást budovaného nadregionálního územního systému ekologické stability. Důkazem je prokázaný trvalý výskyt zvláště chráněných druhů živočichů a zákonná povinnost jejich ochrany. Tento nový stav, který představuje **veřejný zájem**, považujeme za dostatečný důvod nejen k revizi manipulač-

ních řádů, respektující požadavky ochrany přírody a krajiny, ale současně k zahájení vodohospodářského řízení o změně účelu a využívání VDNM.

Požadavky a stanoviska pro další jednání:

– **Upravit kótu trvalého nadržení hladiny ve střední nádrži** ve vztahu k vybudovaným dvěma ostrovům nadregionálního biokoridoru tak, aby bylo respektováno snížení hladiny oproti nejnižším úsekům jejich obvodových prvků alespoň o 30 cm a o předpokládané nejvyšší rozkolísání hladiny. Požadavek zakotvit do manipulačního řádu nádrží.

Zdůvodnění: Takto dlouhodobě stabilizovaná základní výška ostrovů nad vodní hladinou je podmínkou pro existenci dřevinné vegetace biokoridoru.

Dynamické rozkolísání hladiny od této základní výšky hladiny je dáno přírodními podmínkami a v určitých situacích, podle potřeby provozu nádrží nebo i požadavků ochrany přírody, mimořádnou manipulací.

Nelze přijmout současný stav, kdy hladina stálého nadržení je udržována na kótě 170,00 m n.m. a ostrovy jsou z valné části zatopené. Ostrovem, tj. pevnou půdou nad vodní hladinou, zůstávají jen jejich malé části, které nesplňují účel stavby.

Předpokládaná horní hranice přirozeného rozkolísání hladiny (15 cm, při častém silnějším větru tato hodnota stoupá mnohem víc) by měla dosahovat maximálně 30 cm pod nejnižší úroveň obvodových prvků ostrovů. Ta je, podle objektivního zjištění, oproti projektované kótě 170,00 m n.m. na některých místech až o 20 cm i více nižší. Vycházíme z logického požadavku na zachování podstatné části plochy ostrovů nad úrovní hladiny, což je předpokladem uchování jejich funkce biokoridoru a podmínkou pro existenci dřevin.

– **Požadované snížení hladiny trvalého nadržení ve střední nádrži považovat za výchozí stav pro dynamický vývoj biokoridoru a trvale probíhající změny v nádržích.**

Zdůvodnění: Snížení hladiny v období výstavby obou ostrovů biokoridoru bylo základním předpokladem, umožňujícím rychlou sukcesí nivních biotopů.

Současně vytvořilo podmínky pro jejich spontánní osídlení, především vodním ptactvem a obojživelníky. Požadavek na snížení hladiny při zachování krátkodobých změn, především v důsledku přirozeného dynamického kolísání, je v současném počátečním období realizovaných ekologických opatření (ve „zkušebním provozu“) výchozí podmínkou pro jejich udržení a další vývoj. V ročním průběhu by toto kolísání hladiny mělo být ovlivňováno především přirozenými přírodními podmínkami (např. jarní vody, příválové srážky, sucho, zátohy), ale podle potřeby i cíleně usměrňováno mimořádnou manipulací v nádržích.

Dynamika ekosystémů nádrží a jejich vývoj, včetně sledování čistoty vody, bude nadále předmětem soustavného monitoringu a jeho pravidelného vyhodnocení. V návaznosti na získané poznatky se v určitých časových odstupech předpokládá potřeba úprav manipulačních řádů nádrží.

**Jiří Antoš,
odbor ekologie krajiny MŽP**

Zákon o hospodaření energií

Hlavní podmínkou trvale udržitelného rozvoje společnosti je zásobování energií bez devastujícího vlivu na životní prostředí, s požadovanou kvalitou a bezpečností dodávek a v neposlední řadě i v přiměřené ceně. Energetika tudíž tvoří základní prvek národního hospodářství a její efektivní fungování je předpokladem úspěšného rozvoje a růstu kvality životní úrovně společnosti v každé zemi. Zodpovědnost státu, zejména za tvorbu relativně stabilního prostředí pro rozvoj sektoru energetiky a jeho relevantních mezinárodních vazeb, je proto nezastupitelná.

Účelem **zákona o hospodaření energií**, který byl vydán pod č. 406/2000 Sb. s platností od 1. ledna 2001, je vymezit a upravit práva a povinnosti právnických a fyzických osob v oblasti hospodaření energií, včetně vymezení práv a povinností orgánů státní správy na tomto úseku. Zákon o hospodaření energií navazuje na současně vydaný zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích (**energetický zákon**) a realizuje záměry státní energetické politiky v oblasti užití energie.



Zákon obsahuje předmět úpravy, definice základních pojmů, zpracování energetických koncepcí státní i územních, programy hospodářného nakládání s energií a využívání jejích druhotných a obnovitelných zdrojů, úpravu účinnosti užití energie a kombinované výroby elektřiny a tepla, aplikace energetických štítků, provádění a náplň energetických auditů a postavení energetických auditorů, působnost Ministerstva průmyslu a obchodu a pověření Státní energetické inspekce kontrolou a ukládáním sankcí.

Zkušenosti zemí Evropské unie ukazují, že pouhé **působení trhu**, včetně liberalizace cen energie, **není** dostatečným nástrojem pro dosažení **potřebné úrovně úspor energie**. Proto i v těchto státech byly přijaty zákony, podporující energetické úspory. Oproti České republice výkonnost ekonomik těchto zemí umožňuje i vydatnější podporu realizace energeticky úsporných opatření buď přímo ze státního rozpočtu, nebo formou daňových úlev. Členské země EU vytvářejí i společnou legislativu. Zákon o hospodaření energií z této legislativy vychází. Podpisem **Dohody k Evropské energetické chartě** v prosinci 1994 a zejména pak podpisem **Protokolu o energetických úsporách a souvisejících hlediscích této dohody** plynou pro Českou republiku závazky a doporučení, které jsou naplňovány zákonem o hospodaření energií.

Cílem zákona je vytvořit předpoklady pro snížení energetické náročnosti ekonomiky České republiky, pro zvyšování spolehlivosti zásobování energií a přispět k trvale udržitelnému rozvoji společnosti. Tím bude naplněna i příslušná část ekologické politiky státu. Realizací navrhovaného zákona bude splněna i dlouhodobá snaha legislativně pokrýt oblast konečné

spotřeby energie. **Východiskem** je zejména Ústava ČR ze dne 16. 12. 1992, kde v hlavě první, čl. 7 je uvedena povinnost: „*Stát dbá o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství*“, a Energetická politika České republiky. Právo státu na kontrolu efektivního užívání energetických zdrojů a na stanovování vstupních a provozních podmínek, které musí být při využívání energie dodržovány, vyplývá jednak z nezbytnosti maximálně úsporně hospodařit s prvotními energetickými zdroji, kterých má Česká republika velmi omezené množství, ale i nutnosti ochrany životního prostředí. Za tím účelem je nutné vytvoření funkč-

ního, nediskriminačního, průhledného a motivujícího **systému podpory** možných úspor energie, využívání **obnovitelných zdrojů** energie a **kombinované výroby** elektřiny a tepla. Program úspor energie je potřebné významně podporovat podle možností státního rozpočtu, s využitím podpory od Světové banky, případně i z jiných zdrojů (programy EU, odvody z cen energie pro konečné zákazníky).

Kromě úspor energie je další významnou oblastí **využití obnovitelných zdrojů**. Obnovitelné zdroje však nemohou být v horizontu státní energetické koncepce zásadním zdrojem energie, ale jejich využití bude významným regionálním a lokálním přínosem. Jde zejména o **uplatnění biomasy** (sláma, seno, lesní odpad) a o **rozvoj fytoenergetiky** tam, kde jsou únosné dopravní náklady. Také je možno využít dnes neobdělávané plochy pro rychle rostoucí energetické plodiny. I nadále je nutno věnovat pozornost **malým vodním elektrárnám**, které mohou mít značný význam v jednotlivých lokalitách. Určitý potenciál je také ve výstavbě **větrných elektráren** v oblastech s rychlostí větru nad 5 m.s⁻¹. **Solární systémy**, jejichž použití je v našich podmínkách omezeno relativně kratším slunečním osvětlením a horšími klimatickými podmínkami, se mohou prosazovat pouze omezeně. Dále přichází v úvahu i **geotermální energie** jako zdroj pro využití tepelných čerpadel. Cílem je **zvýšení podílu obnovitelných zdrojů** na celkové spotřebě primárních energetických zdrojů z dnešních cca 1,5 % na cca **3 až 6 % k roku 2010** a cca **4 až 8 % k roku 2020**. Akcelerace tohoto vývoje je podmíněna podstatně vyššími finančními prostředky než dosud poskytovanými. Jedná se nejen o účelové

dotace, ale i o jiné mimorozpočtové zdroje, které do této oblasti budou poskytovány (např. prostředky PHARE apod.). Koordinaci těchto prostředků a kompatibilitu postupů, s obdobnými postupy zemí EU, uplatňovaných při poskytování podpor do této oblasti, zajišťuje Česká energetická agentura společně se Státním fondem životního prostředí.

Důsledkem realizace zákona o hospodaření energií je sblížení legislativy České republiky v oblasti energetiky s legislativou zemí Evropské unie a stanovení ekvivalentních podmínek při využívání energie jako v zemích EU, a dále naplnění doporučení Mezinárodní energetické agentury v oblasti energetických úspor, což je podmínkou vstupu České republiky do této organizace. Prioritním účelem této právní úpravy je vymezit zájmy společnosti v oblasti konečné spotřeby energie a dosáhnout **snížení vysoké energetické náročnosti ekonomiky České republiky** a tak současně i dosáhnout snížení nepříznivých vlivů energetických procesů na životní prostředí. Je tedy předmětem zákona i stanovení některých opatření s cílem stimulovat podnikatelské subjekty k modernizaci zastaralých výrobních technologií a k modernizaci finálních výrobků s nízkou energetickou účinností a stanovení opatření k dosažení žádoucí motivace uživatelů energie chovat se efektivně při jejím užití.

Zhruba **dvojnásobná energetická náročnost tvorby HDP** (měřená v tuzemské spotřebě primárních energetických zdrojů na jednotku HDP v paritě kupní síly) ve srovnání s průměrem EU má tyto nejvýznamnější příčiny:

- vysoký podíl tuzemských zdrojů energie na celkové spotřebě primárních energetických zdrojů s vysokou energetickou náročností získávání těchto zdrojů a dále vysoký podíl méně kvalitních paliv (hnědé uhlí) na tuzemské spotřebě, které je možné využívat pouze s relativně nízkou účinností přeměny v porovnání s jinými palivy (plynnými a kapalnými),
- odlišné klimatické podmínky – energetická náročnost v České republice je z tohoto důvodu objektivně vyšší než v EU jako celku (výjimkou je několik zemí s chladnějším klimatem),
- odlišná struktura ekonomiky s výrazně vyšším podílem průmyslu a nižším podílem sektoru obchodu a služeb a dále vysoký podíl energeticky náročné výroby v průmyslu s nízkou přidanou hodnotou,
- používání zastaralých technologií s nízkou energetickou účinností, vysoké ztráty v konečném užití energetických zdrojů v komunálně-bytovém sektoru, a to především v důsledku špatných technických parametrů budov a systémů vytápění a rozvodů teplé užitkové vody.

Z uvedených příčin vyšší energetické náročnosti HDP v ČR jsou za nejdůležitější považovány poslední dvě z uvedeného výčtu. Od jejich řešení lze očekávat nejvyšší energetické a ekonomické efekty, i když přínosy z jejich řešení není reálné očekávat rychle vzhledem k jejich velké finanční náročnosti.

Ing. František Plecháč,
Státní energetická inspekce,
Ústřední inspektorát

K poslání Českého ekologického ústavu

(<http://www.ceu.cz>)

Český ekologický ústav byl zřízen Ministerstvem životního prostředí k 1. dubnu 1992 jako jeho servisní a výzkumná příspěvková organizace. Základním účelem podle zřizovací listiny je syntetický výzkum v oblasti ekologie a péče o životní prostředí a integrace informací o životním prostředí na bázi primárních údajů z dalších resortních ústavů složkového zaměření.



Jako **další profilující úkoly ČEÚ** byly stanoveny:

- formulace možností aktivního ovlivňování životního prostředí ve směru strategie trvale udržitelného života,
- rozvíjení a ověřování metodiky plánování územního rozvoje

a postupy revitalizace krajiny,

- rozvíjení a ověřování metodiky identifikace a hodnocení ekologických rizik,
- sledování vývoje a účinnosti legislativy a dalších nástrojů ekologické politiky a navrhování opatření v této oblasti,
- provádění výzkumu v oblasti ekologických technologií.

Úloha ČEÚ při integrování a rozšiřování informací byla v r. 1998 zesílena zákonem č. 123/1998 o právu na informace o životním prostředí.

Je zřejmé, že výše naznačené zadání činnosti ČEÚ je dostatečně široké a odborná oddělení a jednotlivé pracovní týmy postupně toto tematické zadání naplňují a realizují. Svědčí o tom následující přehled za jednotlivá oddělení ČEÚ.

Oddělení informatiky GIS

Pracoviště GIS oddělení informatiky se zabývá veškerou činností, která je v Českém ekologickém ústavu vázána na **Geografické informační systémy (GIS)**. Již od počátku existence ČEÚ samostatně

zpracovává podklady pro GISové aplikace a podílí se na projektech životního prostředí.

Oddělení připravuje a zpracovává **geografická data**, zejména geograficky lokalizovaná data, která mají **vazbu na ochranu životního prostředí**.

V současné době se oddělení v souvislosti s rozvojem internetových technologií společně s ostatními pracovníky oddělení informatiky zaměřuje na **dynamické prezentace GIS dat v prostředí Internetu**. Tímto směrem by se měla ubírat větší část náplně GIS pracoviště do budoucna. Cílem je umožnit kvalitní a přístupnou prezentaci dat a výsledků pro nejširší veřejnost (<http://gis.ceu.cz>).

Základem práce jsou dlouhodobé projekty resortu životního prostředí (pro Ministerstvo životního prostředí), nicméně zároveň pracoviště GIS slouží jako servis pro ostatní oddělení ČEÚ, pro která vytváří zejména prezentační mapové výstupy. Společně s oddělením informatiky se pracoviště podílí na nezbytné instalaci a údržbě softwaru, potřebného pro práci s GIS.

IPPC

V rámci oddělení informatiky působí **Informační centrum o integrované prevenci a omezování znečištění** (dále jen „IC IPPC“), které zajišťuje všestrannou informační podporu orgánům a organizacím státní správy a územní samosprávy, podnikům, široké odborné i laické veřejnosti a Evropské unii v procesu zavádění integrované prevence a omezování znečištění (dále jen „IPPC“) v České republice. Za dobu své existence (od roku 1999) si IC IPPC získalo pozici respektovaného pracoviště zabývajícího se danou problematikou.

Rozsah činností IC IPPC je široký – od základní informační činnosti spočívající jak v pasivním sběru relevantních informací, tak především v jejich aktivním vytváření metodou analýz a syntéz a jejich následným publikováním, přes metodickou pomoc zainteresovaným subjektům, až po spolupodílení se na přípravě legislativních norem v oblasti IPPC, které vycházejí ze zkušeností v Evropské unii při respektování stavu environmentálních datových a informačních zdrojů.

Výstupy činností IC IPPC jsou prezentovány primárně na vlastním internetovém informačním systému na adrese <http://www.ceu.cz/ippc/>, dále pak prostřednictvím příspěvků v odborných periodikách a publikacích a účastí na odborných seminářích a přednáškách, jejichž garantem je často právě IC IPPC.

Ve své práci se IC IPPC opírá o tým vlastních odborných pracovníků, který dle potřeby doplňuje o pracovníky jiných oddělení ČEÚ, zejména z oddělení informatiky, a o odborníky z podnikové praxe.

Chemické látky

Oddělení chemických látek působí v rámci oddělení informatiky od roku 2000. Technicky se podílí na **spolupráci při zajišťování rozhodovací a správní činnosti odboru environmentálních rizik** vyplývajících ze zákona č. 157/1998 Sb., o chemických látkách a chemických přípravcích.

Oddělení se zabývá poskytováním **technických podkladů pro rozhodovací, řídicí a legislativní činnost MŽP a legislativou a poradenstvím** v oblasti chemických látek. Dále se průběžně podílí na **správě evidencí chemických látek a přípravků**, s čímž souvisí již zmíněná poradenská činnost.

V rámci oddělení se připravují, organizují a realizují **zkoušky odborné způsobilosti** a provozuje **databáze veškerých autorizovaných osob** (autorizace k nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a přípravky – podle ustanovení §18-20 zákona č. 157/1998). Tato databáze je k dispozici na adrese <http://www.ceu.cz/CHEM/Autorizace.htm>

Při své činnosti, především při správě databází, oddělení chemických látek úzce spolupracuje zejména s oddělením informatiky.

Oddělení environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty

Oddělení environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (OEVO) bylo jako samostatné oddělení ustanoveno na počátku roku 1996. Zpočátku byla jeho činnost úzce zaměřena na **environmentální výchovu**, ale vývoj v oblasti ukázal potřebu rozšíření jeho činností do dalších oblastí, které souvisí s **udržitelným rozvojem** obecně.

Dnes oddělení působí v oblastech **environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (EVVO)**, výchovy k **udržitelnému rozvoji**, uplatnění místních **Agend 21** se zaměřením na práci s veřejností a **komunikace** v ochraně přírody.

Uživateli jsou především státní správa (MŽP a jeho regionální pobočky, okresní úřady, CHKO a NP a další) a samospráva na všech úrovních řízení. Dalšími uživateli jsou pedagogové a studenti na všech stupních školského systému, centra ekologické výchovy, nevládní organizace, podnikatelský sektor a jednotlivci.

Posláním oddělení je zvýšit povědomí veřejnosti a její aktivní zapojení do řešení otázek udržitelného rozvoje.

Oddělení **poskytuje informace** na základě zákona 123/98 Sb, o právu na informace o životním prostředí, především se jeho činnost opírá o par. 13 – „Osvěta, vzdělávání a výchova veřejnosti v oblasti životního prostředí“. Jedná se nejen o informování dle požadavků uživatelů (přímé ústní, telefonické, elektronické i písemné dotazy a žádosti o konzultace), ale také informace aktivně šíří prostřednictvím elektronické pošty, metodických materiálů, přednášek atd.

Některé informace jsou široké veřejnosti přístupné přímo na internetových stránkách www.ceu.cz/edu včetně informačního systému, kde lze najít kontakty na subjekty působící v daných oblastech, informace o pořádaných akcích, odkazy na zajímavé zdroje a materiály a další.

Oddělení dále organizuje tématická **školení a semináře** většinou za spolupráce zahraničních expertů. Účastníky těchto školení jsou především zástupci státní správy a samosprávy, kteří pak dále nabyté informace, zkušenosti a dovednosti šíří a uplatňují při EVVO a uplatňování principů udržitelného rozvoje ve svých obcích/regionech.

Jako další zdroj informací oddělení zpracovává a zdarma distribuuje **metodické a studijní materiály**, které vznikají z domácích i zahraničních podkladů.

Nesporným přínosem oddělení je i jeho **koordináční činnost mezinárodních projektů**, které mají praktický dopad na uplatňování principů udržitelného rozvoje. Prostřednictvím pilotních projektů jsou shromažďovány zkušenosti a metodiky pro ostatní území ČR.

V neposlední řadě se oddělení zabývá **výzkumem v oblasti udržitelného rozvoje**, jehož výsledky jsou publikovány v periodikách a slouží k informování především odborné veřejnosti.

Přínos oddělení pro životní prostředí je jednoznačný – bez environmentálně vzdělaného a komplexně uvažujícího člověka, chápajícího význam kvalitního životního prostředí pro kvalitní život a schopného a ochotného aktivně se podílet na procesu ochrany a tvorby životního prostředí budou jakákoliv opatření na ochranu životního prostředí (ať už technická, legislativní, ekonomická) naprosto zbytečná a ve výsledku neúčinná.

Oddělení environmentální ekonomiky

Oddělení environmentální ekonomiky ČEÚ (www.ceu.cz, odborné činnosti, environmentální ekonomika) je jedním ze dvou českých pracovišť, které se u nás trvale a dlouhodobě zabývá otázkami **ekonomiky životního prostředí a ekonomickými aspekty ochrany životního prostředí**. V této oblasti zajišťuje úkoly především pro odbor ekonomiky životního prostředí MŽP. Oddělení spolupracuje rovněž s dalšími útvary MŽP a dalšími institucemi v ČR i v zahraničí.

Činnost oddělení je zaměřena na výzkumné úkoly týkající se životního prostředí, na zajišťování dlouhodobých činností servisního či agenturního charakteru, na přípravu podkladů pro rozhodování orgánů státní správy a na další operativní úkoly v oblasti ekonomiky životního prostředí.

Výzkumné úkoly oddělení jsou zaměřeny především na **oceňování obnovitelných i neobnovitelných přírodních zdrojů**, specifikaci a kvantifikaci negativních externalit vznikajících na životním prostředí, **analýzy finančních zdrojů** pro oblast životního prostředí, atd.

Dlouhodobé činnosti oddělení se týkají například zajišťování úkolů v oblasti **Státního programu podpory úspor a využití obnovitelných zdrojů**

energie a statistiky životního prostředí. Zde jsou zajišťovány jak operativní úkoly týkající se statistiky, výkazů a údajů např. pro Ročenku ŽP, tak i spolupráce na procesu ekologizace národního účetnictví a přípravě podnikového ekologického účetnictví.

S ohledem na průřezový charakter ekonomiky je oddělení zapojeno rovněž do aktivit souvisejících se zpracováním a realizací **Státní politiky životního prostředí**. Účastní se jak prací a diskusí v rámci aktualizací politiky, tak i na jejím naplňování. Pracovníci oddělení jsou rovněž aktivně zapojeni do zpracování některých sektorových politik.

Další oblastí, ve které působí oddělení environmentální ekonomiky, je **financování ochrany životního prostředí**. Zde jsou zajišťovány zejména operativní úkoly související s využíváním tuzemských či zahraničních zdrojů pro ochranu životního prostředí a otázky posuzování jejich efektivnosti.

V rámci oddělení je rovněž zajišťována činnost **Agentury EMAS**, která zabezpečuje zejména manažerské, odborné a informační činnosti spojené s Národním programem zavedení systému řízení podniků a auditu z hlediska ochrany životního prostředí.

Pro svoji činnost využívá oddělení spolupráci s dalšími subjekty v rámci ČR – zejména vysokými školami a výzkumnými ústavy. Postupně je rovněž rozvíjena i mezinárodní spolupráce se zahraničními partnery.

Oddělení environmentální ekonomiky je v ČEÚ dlouhodobě budováno již od počátku 90. let. Za tuto dobu se podařilo vytvořit řadu podkladů a studií, které byly využity pro praktickou politiku životního prostředí. Struktura a charakter současných úkolů i další připravované úkoly dávají předpoklady k tomu, že činnost i výstupy oddělení budou i nadále významnými podklady nejen pro MŽP, ale i pro další potenciální zájemce.

Oddělení environmentálních rizik a monitoringu ČEÚ

Oddělení environmentálních rizik a monitoringu (www.ceu.cz, odborné činnosti, OERM) ve spolupráci s oddělením informatiky od roku 1993 **vyhodnocuje a mapově zpracovává kritické zátěže pro síru, dusík a vybrané persistentní polutanty** na celém území České republiky. Kritická zátěž je definována jako „nejvyšší dávka znečišťující látky, která ještě nezpůsobí chemické změny vedoucí k dlouhotrvajícím škodlivým účinkům na strukturu a funkci ekosystému“. Mapování kritických zátěží, které se provádí v rámci úkolu, je součástí mezinárodního programu spolupráce pro modelování a mapování kritických zátěží a koncentrací EHK/OSN (ICP modelling & mapping). Cílem tohoto mapovacího programu je stanovit úroveň snížení emisí škodlivin do ovzduší pro jednotlivé země, které jsou signatáři

Úmluvy o dálkovém znečišťování ovzduší přecházejících hranice států.

V oblasti hluku se oddělení environmentálních rizik věnuje **zpracování metodik a získávání údajů o hluku** v rámci ČR. V současné době se oddělení podílí na řešení úkolu, jehož konečným cílem je vytvořit **databázi údajů o hluku na území ČR a zasažení obyvatel nadměrným hlukem**. Odborné práce v oblasti hluku jsou spojené s řešením technických podmínek pro splnění úkolu z usnesení vlády ČR č. 323 ze dne 14. dubna 1999 ke zpracování hlukových map pro všechna sídla nad 50 000 obyvatel a jejich novelizaci po 5 letech. Studie se zaměřuje jednak na analýzu současného stavu získávání dat hluku v rámci ČR a dále na rozbor současných kompetencí v oblasti hluku. Jejím cílem je navržení možných metodik získávání údajů o hluku v rámci ČR a návrh dělených kompetencí v oblasti hluku.

Výstupy oddělení:

- Oddělení metodicky řídí a vyhodnocuje kritické zátěže pro síru a dusík, vybrané těžké kovy (Cd, Pb, Cu) a persistentní organické polutanty, včetně používaných kritických koncentrací.
- Ve schematických mapových podkladech oddělení prezentuje aktualizované výsledky vyhodnocení kritických zátěží pro síru a dusík a pro vybrané těžké kovy.
- Výsledky řešení oddělení zpracovává a aktualizuje databáze kritických zátěží, které jsou součástí evropské databáze, kterou spravuje Koordinační centrum pro účinky (Bilthoven, Nizozemí).
- Metodiky vyhodnocení kritických zátěží jsou obecně využitelné pro odhad nutného snížení různého plošného znečištění (např. také v zemědělství).
- Práce oddělení odráží úroveň národních aktivit v mezinárodním programu spolupráce pro modelování a mapování EHK/OSN (ICP modelling & mapping).
- Oddělení zpracovává údaje o hluku pro potřeby statistických informací Eurostat a OECD.
- Podílí se na Ročence ŽP a směřování státní politiky životního prostředí v oblasti hluku.
- Podílí se na koordinační funkci ŽP v oblasti hluku.

Centrum EIA

Hlavním posláním Centra EIA (www.ceu.cz/eia) je **poskytovat podporu** v podobě **odborného a informačního zázemí** pro výkon státní správy v **oblasti posuzování vlivů na životní prostředí**. Odborná podpora výkonu státní správy je zaměřena jednak na **podporu v oblasti informatiky** (vybudování a správa Informačního systému EIA) a dále na odbornou podporu **při tvorbě zákonných norem** v oblasti posuzování vlivů na životní prostředí.

Od roku 1996 Centrum EIA připravuje **čtvrtletník „Posuzování vlivů na životní prostředí (EIA)“**, v němž jsou publikovány teoretické a praktické otázky procesu EIA a související disciplíny. Oddělení

zajišťuje podklady pro obsahovou náplň časopisu a provádí redakční práce. Součástí příloh všech ročníků byly výstupy Programu péče o životní prostředí MŽP **„Odborná podpora výkonu státní správy na úseku posuzování vlivů na životní prostředí ve smyslu zákona ČNR č. 244/1992 Sb. a vlastního procesu vyhodnocování vlivů na životní prostředí“**.

Od roku 1994 Centrum EIA vyvíjí, provozuje a spravuje **Informační systém EIA**, který je určen pro všechny úřady vykonávající funkci příslušného úřadu dle zákona ČNR č. 244/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Informační systém EIA slouží k vedení evidence aktivit posuzovaných dle zákona ČNR č. 244/1992 Sb. a ke zjednodušení administrativní náročnosti při samotném procesu EIA. Data jsou čtvrtletně shromažďována v Centru EIA, zahrnuta do celostátní databáze a zpětně poskytnuta zúčastněným subjektům. Současně jsou aktualizovány i ostatní databáze. Součástí je i interaktivní Help s přehledem legislativy a internetová verze s možnostmi vyhledávání dle zvolených kritérií.

Oddělení je pověřeno Ministerstvem životního prostředí ČR vykonávat **přípravu, organizaci a realizaci zkoušek uchazečů o „Osvědčení odborné způsobilosti k posuzování vlivů na životní prostředí“** dle vyhlášky MŽP ČR č. 499/1992 Sb.

Centrum EIA úzce spolupracuje s příslušnými institucemi vykonávajícími funkci příslušného úřadu v procesu posuzování vlivů na životní prostředí a dále s dalšími organizacemi a s veřejností, kterým poskytuje odborné informační služby týkající se procesu posuzování vlivů na životní prostředí. Centrum EIA se podílelo také na tvorbě **internetové prezentace „EIA v Praze“**, kterou v rámci mezinárodního projektu INTERACT zpracovává Institut městské informatiky hl. m. Prahy.

Středisko veřejných informačních služeb pro životní prostředí

Středisko veřejných informačních služeb pro životní prostředí (dále jen **SVIS**) vzniklo v roce 1992 jako samostatné odborné pracoviště ČEU (www.ceu.cz/svis) specializované na **získávání, zpracování, distribuci a ochranu informačních souborů z definované informační gesce**. Je informačním zázemím zejména pro obory integrovaná ochrana ŽP (IPPC), odpadové hospodářství, environmentální vzdělávání, výchova a osvěta, EIA, ekologická politika a další související témata.

Činnost odborné knihovny ČEU vychází z usnesení vlády č. 367/1992 Sb., o koncepci rozvoje veřejných informačních služeb v České republice. Jejím úkolem je získávat, odborně zpracovávat, uchovávat a zpřístupňovat informační prameny ze sledované informační gesce.

SVIS **provozuje knihovnu**, kde **zpřístupňuje primární informační zdroje** (česká a zahraniční periodika, monografie, studie zpracované v ČEU, projekty MŽP, dokumenty ES a další speciální informační prameny z oblasti životního prostředí), dále **vytváří**

sekundární informační zdroje (bibliografické, referenční a specializované databáze zaměřené na problematiku životního prostředí). Knihovna také poskytuje řadu referenčních služeb, které sahají od standardních knihovnických služeb přes bibliografické, dokumentografické, rešeršní a referenční služby, poskytující uživatelům požadované informace z oblasti životního prostředí při řešení konkrétních dotazů, až ke speciálním konzultačním službám. Součástí činnosti SVIS je také příprava přehledových materiálů z oblasti životního prostředí (např. zpracování studií z naší i zahraniční literatury). Zpracované informační studie a rešerše, pokud nejsou zhotoveny na zakázku externího podnikatelského subjektu, jsou průběžně zveřejňovány na Internetu.

Studovna odborné knihovny je dobře vybavena, všechny databáze jsou zde zdarma přístupné a hojně uživateli využívány. Absenčně knihovna půjčuje pouze vybrané monografie, ostatní informační prameny jsou půjčovány pouze ke studiu ve studovně. Kromě toho je odborné informační zázemí ČEÚ přístupné také **on-line na Internetu** (<http://www.ceu.cz/SVIS>).

Cílem střediska je poskytovat kvalitní služby uživatelům všech kategorií (pracovníci ČEÚ, Ministerstva životního prostředí, veřejné správy, odborníci a studenti) s orientací na přechod od služeb klasického typu ke zprostředkování informací prostřednictvím sítí.

SVIS připravuje také **podklady pro vydávání Statistické ročenky životního prostředí České republiky**. Statistický soubor dat kvantifikuje stav a vývoj životního prostředí České republiky ve stabilní datové struktuře a je sestavován ve spolupráci s Českým statistickým úřadem a celou řadou resortních i mimoresortních odborných pracovišť. Získaná data jsou využívána pro plnění celé řady úkolů.

Přínosem činnosti SVIS je naplňování práva na informace o životním prostředí, poskytování informačního servisu ke směrnicím ES, a tím podpora integrace ČR do EU, poskytování aktuálních informací z oblasti životního prostředí, umožnění přístupu k výstupům z projektů PPŽP a výzkumu a vývoje.

SVIS úzce spolupracuje s ostatními knihovnami resortu v oblasti získávání, zpracování a sdílení informačních zdrojů. Tato spolupráce je v rámci resortu MŽP koordinována „Poradním sborem pro veřejné informační služby knihoven a informačních středisek resortu MŽP“, jeho pracovními skupinami (pro akvizici a informační služby a pro automatizované knihovnické a dokumentační systémy, pro publikační proces na elektronických médiích – Internetu).

Agentura pro ekologicky šetrné výrobky



Agentura rozvíjí **Národní program označování ekologicky šetrných výrobků v ČR**. Od zahájení v r. 1994 program obhájil oprávněnost místa jednoho z nepřímých nástrojů hospodářské a ekologické politiky státu.

Národní program je součástí Státní politiky životního prostředí, součástí procesů souvi-

sejících s přistoupením ČR k EU, atd. Usměrnjuje procesy výroby a chování spotřebitelů, využívá sílu trhu k podpoře hlavních kritérií – principů udržitelného rozvoje. Ve svých směrnicích s požadavky pro propůjčení ochranné známky uplatňuje požadavky na minimalizaci nároků na čerpání přírodních zdrojů, surovin, energií a na princip nejlepší dostupné technologie, uplatňuje požadavky na minimalizaci negativních vlivů na životní prostředí, emisí do ovzduší a vod, minimalizaci produkce odpadů, hlukové zátěže, apod.

Agentura je od počátku **výkonným orgánem** Národního programu a sekretariátem Rady pro EŠV. V systému řízení Národního programu a v základním přehledu představují činnosti Agentury především:

1. činnosti zajišťující **vlastní realizaci Národního programu**
 - plnění „výchozího ekolabelingového“ Nařízení Rady č. 880/92/EEC, ke kterému bylo přijato usnesení vlády ČR č. 159/1993 ze 7. 4. 1993 o přípravě českého národního systému ekoznačení,
 - plnění usnesení vlády ČR č. 720/2000 z 19. 7. 2000, které se již vztahuje na podporu rozvoje prodeje a užívání ekologicky šetrných výrobků.
2. činnosti zajišťující implementaci jednotlivých ekolabelingových předpisů EU a tím aktualizaci systému ekoznačení v ČR. Jde o Nařízení EU č. 1980/2000 o revizi systému ekoznačení EU.
3. činnosti zajišťující spolupráci s Global Ecolabelling Network (GEN).

Oddělení **úzce spolupracuje** s Ministerstvem životního prostředí jako představitelem třetí nezávislé a řídicí strany Národního programu, dále s výrobcí (popřípadě dovozci), poskytovateli služeb, obchodníky a spotřebiteli. O vzájemném působení s dalšími subjekty jde v případě Agentury hovořit i ve vztahu k řídicímu orgánu systému ekoznačení EU, řídicímu orgánu Global Ecolabelling Network a k některým řídicím orgánům zahraničních systémů ekoznačení (Rakousko, Severský program, Kanada).

Ve střednědobé perspektivě bude ČEÚ rozvíjet aktivity v následujících základních směrech:

- posilovat svou integrující roli mezi složkovými ústavami, a to zejména při vytváření resortního i národního systému informací o životním prostředí;
- pokračovat ve výzkumných aktivitách podporujících státní správu s tím, že bude postupně rozvíjet syntetizující charakter svých výzkumných aktivit;
- rozvíjet škálu agenturních činností a dalších aktivit plynoucích zejména z požadavků sbližování ČR s EU.

V dlouhodobé perspektivě budou v rámci ČEÚ postupně vytvářeny podmínky k tomu, aby v souladu s cíli Státní politiky ŽP bylo možné připravovat zřízení Agentury životního prostředí České republiky.

(zpracovala jednotlivá oddělení ČEÚ)

Neviditelný zabiják

Dihydrogenmonoxid (dále jen DHMO) je bezbarvý, bez chuti a bez zápachu. Každým rokem zabíjí tisíce lidí. Většina smrtelných případů je způsobena nechtěným vdechováním DHMO, ale tím jeho nebezpečnost nekončí. Déletrvajíc styk s jeho pevnou nebo plynnou formou způsobuje závažné poškození tkání. Jeho požití se může projevit zvýšeným pocením a močením, případně i pocitem nadmutí, nevolností, zvracením a iontovou nerovnováhou organismu. Pro ty, kdo jsou na něm závislí, znamená odejmutí DHMO jistou smrt.

Má však další nebezpečné vlastnosti:

- je znám též jako kyselina hydroxylová a je hlavní součástí kyselých dešťů,
 - přispívá ke skleníkovému efektu,
- významně se podílí na erozi přirozené krajiny,
 - urychluje korozi (rezivění) mnoha kovů,
- může zavinit selhání elektrických zařízení a snižuje účinek automobilových brzd,
 - byl nalezen v nádorech pacientů zemřelých na rakovinu.

Znečištění životního prostředí DHMO se šíří jako epidemie!

Nachází se ve vysokých koncentracích v téměř všech potocích, řekách, jezerech a nádržích po celém světě a byl objeven dokonce i v antarktických ledovcích. I v České republice v loňském roce způsobil škody v rozsahu desítek miliard Kč. Přestože je známa jeho nebezpečnost, dihydrogen monoxid se stále používá:

- jako průmyslové rozpouštědlo a chladivo,
 - v jaderných elektrárnách,
 - při výrobě pěnového polystyrenu,
 - v protipožárních zařízeních,
- v mnoha formách krutých pokusů na zvířatech včetně zvířat sloužících jako zdroj lidské potravy,
- při distribuci pesticidů; stopy znečištění se neodstraní ani důkladným umytím,
- jako přísada v mnoha nápojích a jiných potravinářských produktech.

Průmyslové i zemědělské podniky vypouštějí DHMO do řek a nikdo proti tomu nic nedělá, protože tato praxe je na celém světě dosud legální.

Vláda ČR i orgány Evropské unie odmítají zakázat produkci, distribuci a používání této škodlivé chemikálie s odvoláním na její „význam pro národní ekonomiku“. Naopak vojenské organizace všech států (zejména válečné námořnictvo) experimentují s DHMO a budují mnohamiliardové investice pro jeho využívání v mírových i válečných podmínkách. Stovky vojenských výzkumných ústavů dostávají tuny této substance složitými podzemními distribučními kanály a skladují ji pro pozdější použití.

Ještě není pozdě. Tuto hrůzu je třeba zastavit!

Zasaďte se o to, aby znečišťování DHMO bylo zastaveno. Získejte a rozšiřujte vědomosti o této nebezpečné chemikálii. Neznalost může ublížit vám i jiným.

Nepřipomíná Vám tento text, který jsme našli na Internetu (nikoliv však jako vážně míněný), jiné, tentokrát zcela vážně míněné texty, s nimiž se čas od času setkáváme? Pokud se nad uvedenými tvrzeními zamyslíte (případně nahlédnete do odborné příručky), zjistíte, že dihydrogen = H_2 a monoxid = O ! Tedy jde o H_2O – vodu.

Občas se zkrátka vyplatí všemu hned nevěřit a více používat své vlastní kritické myšlení.

fh